БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой,
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 147 (8979) | 1959 оной июниин 25, четверг | Сэн 20 мүнгэн

АГИТАТОРНУУДАЙ ҺУРГУУЛИ

Ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлэн болбосоруулха хэрэг улам һайнаар ябуулха зорилго табиһан КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, нютагуудтахи партийна организацинууд соёл суртал нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ шэнэ шэнэ аргануудые олохо гэжэ оролдоно. Тиигэһэнэй үндэһөөр ойлгууламжынгаа хүдэлмэриие али бүхы талаарнь һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдаад, бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байнхай. Энээниие манай республикын хэдэ хэдэн организацинуудай жэшээ дээрэһээ харуулжа болохо байна. Улад зоной дунда ябуулагдадаг политическэ агитациин удха болон шанарые улам баяжуулха шэнэ формонуудай нэгэн—агитаторнуудай һургуули анха түрүүн Кударын аймагта эмхидхэгдэһэн юм. Тиимэ һургуулинууд мүнөө олохон газарта: аймагай центр, предприяти, колхоз, совхозуудта нээгдээд, түсэбэй ёһоор хэшээлнүүдые хэдэг болонхой.

Иимэ һургуули агитаторнуудай семинар хоёр хоорондоо ямар илгаатайб? гэһэн асуудал гаража магад. Семинар дээрэ ойрын сагта юу хэхэб гэһэн тодорхой асуудалнуудые хэлсэдэг байхадань, харин һургуулиин хэшээл дээрэ агитаторнуудай бэлэдхэлые улам дээшэлүүлхэ зорилготой лекцинүүд уншагдадаг, дүй дүршэлөө халан абалсадаг байха юм. Юуб гэхэдэ, эрдэм мэргэжэлэй, дүй дүршэлэйнгөө баян болохо тума агитаторнуудай ажал хүдэлмэриин үрэ, нүлөө ехэтэй байдагынь элитэ.

Агитаторнуудай һургуули мүнөө Түнхэнэй, Ториин аймагуудай зарим агитколлективүүдтэ һарадаа 2 дахин сугларжа, хэшээл хэдэг болонхой. Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» гэжэ хүдөө ажахын артелиин партийна организациин дэргэдэхи агитаторнуудай һургуулиие жэшээ болгон абаад үзэе. Колхозой агитаторнууд өөһэдынгөө теоретическэ, экономическа бэлэдхэлые улам гүнзэгырүүлхэ, дүршэл шадабаряа арьбадхаха, республика дотор, орон соомнай, дэлхэй дээрэ юун боложо байһан тухай мэдэхые хүсэжэ, һургуулиингаа хэшээлдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Тиигээдшье тус һургуулиие даагша, колхозой парткомой секретарь нүхэр Цыденов хэшээлнүүдэй һонирхолтой, удхаар баян байхынь тулада ехэхэн оролдолго гаргадаг байна. Эндэхи агитаторнууд һаяшаг нэгэ суглархадаа, ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ зорилго тухай, агитаци, пропагандын асуудалнуудаар Ленин багшын үгэһэн захяа заабаринууд тухай лекцинүүдые дуулаад, хэдэн агитаторай хөөрөө шагнаа. Агитаторнуудай һургуулиин хэшээл эртээнһээ бодомжологдон хараалагдаһан түсэбэй ёһоор, асуудалаа хүсэд һайн мэдэхэ хүнүүдые хабаадуулан, болзорто сагтаа үнгэргэгдэдэг боложо байнхай. Теоретическэ һургаал заабаринуудые оронойнгоо, республикынгаа, аймагайнгаа, колхозойнгоо, бригада болон фермынгээ ажал хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдтэй холбожо байгаад шэнжэлдэг, зүбшэдэг болоо.

Иимэ һургуулинууд Ториин аймагай «Красный Октябрь» колхоздо, Тори тосхондо (партиин айкомой пропагандист нүхэр Красиков хүтэлбэрилэгшэтэй) эмхидхэгдээд, һуралсалайнгаа программын ёһоор хэшээлнүүдые хэжэ байдаг. Тэрэшэлэн Улан-Удэ хотын, Кударын, Зэдын ба бусад зарим аймагуудай предприяти, совхоз, колхозуудта бии болгогдоод, КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдһээ эшэ татажа, коммунизм байгуулхын тулада юун хэгдэхэ ёһотойб гэһэн лекци, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэхээр, агитационно хүдэлмэриин методико тухай хөөрэлдэдэг байхаар шиидэнхэй.

Гэхэ зуура агитаторнуудай бэлэдхэл, шадабаряа бүри дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь тодорхой туһа хүргэдэггүй ушар зарим партийна организацинуудта бии байһаар. Баргажанай аймагай «Путь к коммунизму» колхозой агитатор Е. Налетовой һаяхан «Баргузинская правда» газетэдэ бэшэһэниинь дурсагдаһан дутагдалай гэршэ болоно гэбэл: «...Һунгалтаһаа хойшо намайе агитаторнуудай нэгэшье семинарта уряагүй. Семинар болодог юумэ гү, али үгы гү—мэдэнэгүйб. Агитаторнуудай зүблөөншье зарлагдахаяа болишонхой. Агитаторнуудта зорюулагдаһан элидхэл, лекцинүүд үнихэнэй эмхидхэгдээгүй. Гансашье би бэшэ, мүн манай коллективэй олохон гэшүүд партийна организациин зүгһөө зохихо туһаламжа хүлеэнэл ёһотой гэжэ һананаб». Иимэ баримтанууд ондоошье аймагуудай зарим агитколлективүүдтэ үзэгдэдэг.

Агитколлектив бүхэндэ тусхай һургуули эмхидхэжэ, шадамар бэрхэ хүнүүдые хүтэлбэрилэгшэд, лекторнүүд болгон томилхо, һуралсалай түсэб табиха, түрүү һургуулинуудай дүй дүршэлые абалсуулха гээшэ партийна организацинуудай тон шухала зорилго болоно.

Агитационно хүдэлмэри һайжаруулха иимэ һонин, шэнэ формын дэлгэржэ байхада, нэгэшье аймагай газетэ энэ жэлэй 5—6 һарын турша соо гансашье статья толилоогүйнь гэмшэлтэй. Тиимэ колхоздо, совхоздо гү, али предприятида агитаторнуудай һургуули нээгдэбэ, хүтэлбэрилэгшэнь тэрэ гэхэ тэдын мэдээсэл толилоод хизаарлангүй, харин хэшээлнүүдынь ямараар үнгэрнэб, агитаторнууд хэр эдэбхитэйгээр хабааданаб гэжэ тодорхойгоор шэнжэлэн бэшээ һаа, һайн байхань лабтай. Агитаторнуудай һургуулиин хүдэлмэридэ партийна, советскэ зургаануудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдһөө гадна, үйлэдбэриин түрүүшүүл, нютагай эдэбхитэд, мэргэжэлтэд (багшанар, врачууд, агрономууд, зоотехнигүүд, ветврачууд, инженернүүд болон технигүүд) хабаадуулагдаха зэргэтэй.

Нүхэд агитаторнууд! Даажа абаһан участогтаа түсэбэй ёһоор удха түгэс, ойлгосотой тодо хөөрэлдөө хэжэ, дүлэтэ хурса үгөөрөө олониитын зориг бадаруулан, түүхэтэ долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлсыт, хуушанай хог үлэгдэлнүүдые эсэслэн үгы хэхэ, совет хүн бүхэнэй ухаан бодол, ажал хэрэгтэ коммунистическэ үзэл суртал, ёһо заншал нэбтэрүүлэн бэелүүлэлсыт!

Франциин компартиин съездэ хабаадахын тулада Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин делегаци мордобо

Франциин компартиин XV съездэ хабаадахын тулада Франциин Компартиин Центральна Комитедэй уряалаар КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, секретарь М. А. Суслов (делегациие толгойлогшо), КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Украинын КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүн Б. Н. Пономарев гэгшэдһээ бүридэһэн Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин делегаци июниин 23-да Париж орохоёо мордоо.

(ТАСС).

Республикымнай промышленностиин ажалшадай шэнэ амжалта

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленумэй хүндэлэлдэ абаһан социалистическэ уялгануудаа республикымнай промышленность бүхы продукци үйлэдбэрилхэ хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид, июниин 23-да 100,3 процент дүүргээ.

Тэрэ тоодо совнархозой предприятинууд—100,2 процент, нютагай Соведүүдэй промышленна предприятинууд—100,9 процент, республиканска мэдэлтэй промышленна предприятинууд—105,3 процент дүүргэбэ.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленум нээгдэбэ

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум июниин 24-дэ Москвада нээгдээ.

Промышленностьда болон барилгада техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ тухай КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар партийна, советскэ организацинуудай, арадай ажахын соведүүдэй хүдэлмэри тухай (промышленна үйлэдбэриие болон барилгые саашадань үргэдхэхэ, бүтээн гаргагдадаг продукциин шанар һайжаруулха, өөрынь үные, тэрэшэлэн барилгын үнэ сэнгые химдаруулха зорилгоор промышленностиин, барилгын хүдэлмэри үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха, үйлэдбэридэ автомадуудые дэлгэрүүлэн хэрэглэхэ, поточно лининүүдые дэлгэрүүлхэ, хуушарһан түхеэрэлгэнүүдые, хэбүүд болон зэр зэмсэгүүдые шэнэнүүдээр һэлгэхэ талаар КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэмжээнүүд тухай) асуудал Пленумэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаа.

Москва городой, Ленинградай, Сталинскын, Свердловскын, Днепропетровскын совнархозуудай элидхэлнүүд Пленум дээрэ шагнагдаха байна. Хүн зоной, арадай ажахын хэрэглэмжые хангахын тулада химическэ промышленностиие улам түргэнөөр хүгжөөхэ, илангаяа холимог материалнуудые, тиимэ материалнуудаар хэгдэһэн зүйлнүүдые элбэгээр бүтээхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй 1958 оной майн 7-ной тогтоолые бэелүүлгэ тухай химиин талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй Комитедэй элидхэл, бүд нэхэлгын промышленностиие саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай элидхэл шагнагдаха гэжэ шиидхэгдээ.

Пленумые КПСС-эй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев нээгээ.

КПСС-эй обкомууд болон крайкомуудай, союзна республикануудай компартинуудай нэгэдэхи секретарьнууд, тэрэшэлэн промышленностиин, транспортын, барилгын хэрэгүүдые эрхилдэг хоёрдохи секретарьнууд, партиин промышленна томо центрнүүдэй горкомуудай секретарьнууд, партиин Москвагай, Ленинградай райкомуудай секретарьнууд, промышленна томо предприятинуудай, барилгануудай парткомуудай секретарьнууд, нютагай бусад партийна хүдэлмэрилэгшэд, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэнэр, облгүйсэдкомуудай, хизаарай гүйсэдкомуудай, автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, совнархозуудай түрүүлэгшэнэр, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй гүрэнэй научно-техническэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй Госплануудай түрүүлэгшэнэр, профсоюзуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, комсомолой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, центральна газетэ, журналнуудай редакторнууд, томо предприяти, барилга болон транспортын хүтэлбэрилэгшэд, научно-шэнжэлэлгын институдуудай хүтэлбэрилэгшэд, ахамад конструкторнууд, научна хүдэлмэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, мэдээжэ ухаалан зохёогшод, уралан нарижуулагшад, нютагай бусад хүдэлмэрилэгшэд, министерствонүүдэй, СССР-эй түбэй бусад органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гэй аппарадай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадахын тулада уригдаһан байна.

Москва городой совнархозой Түрүүлэгшэ К. Д. Петухов Пленум дээрэ түрүүлжэ элидхэл хээ. Удаань Ленинградай совнархозой түрүүлэгшэ С. А. Афанасьев, Сталинскын совнархозой түрүүлэгшэ И. И. Дядыка, Свердловско совнархозой түрүүлэгшэ С. А. Степанов гэгшэдэй элидхэлнүүд үглөөнэй заседаниин үедэ шагнагдаһан байна.

(ТАСС).

Хахад жэлэй түсэб дүүргэгдээ

Зэдын аймагай **Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Мурхонов,** партийна организациинь секретарь нүхэр **Жаргалов)** түрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ.

* * *

Ториин аймагай **Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Доржиев,** партийна комитедэй секретарь нүхэр **Дагбаев)** гүрэндэ һү, мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээбди гэжэ мэдүүлбэ. Эндэхид гүрэндөө 215 центнер һү худалдаха байгаад, 230 центнер худалдаа. Мяха худалдаха түсэб 100 процент дүүргэгдээ.

* * *

Түүхэтэ 300 жэлэй ойн һайндэрые эрхим бэлэгүүдээр угтахын түлөө тэмсэжэ байһан Заиграйн аймагай колхозууд гүрэндэ һү, мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ, мүн үндэтэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргээбди гэжэ хойно хойноһоо мэдүүлжэ байна.

Эндэхи **Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Дондоков,** парторганизациинь секретарь нүхэр **Раднаев)** гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид 29 центнерээр үлүүлэн дүүргээ.

Мүн аймагай **XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Ботов,** парторганизациинь секретарь нүхэр **Баданов)** гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээ.

Тэрэшэлэн **«Гигант» колхозойхид** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Матвеев,** партийна комитедэй секретарь нүхэр **Паньков)** гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэжэ, ехэхэн амжалта туйлаба.

Кударын, Түнхэнэй колхозууд набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ байна

Колхоз, совхозой ажалшад! үдэр саг гээнгүй энэ хүдэлмэриие эхилжэ, үбһэ хуряалгада жэгдэрэн ороторoо эхэ хонин бүридөө 1—1 центнер набша намаа бэлэдхэжэ абахые оролдое!

☆ ☆ ☆

Набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ эхилбэ

КУДАРА-СОМОН. **(Телефоноор абтаба).** Кировэй нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ ниитынгээ адуу малда үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэжэ, үшөө ерэхэ жэлдэ үлэхөөр нөөсэ тэжээл горьтойгоор бэлдэхэ гэжэ оролдоно. Хуһа бургааһанай набша намаанай дэлгэржэ хүсэхэлээр, артелиин гэшүүд тэрэниие суглуулжа захалба.

Июниин 21-нэй үдэр энэ колхозой Шаазгайн комплексно бригадын 50—60 хүн хуһанай набша бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ гараа. Тиигэжэ түрүүшын хоёр үдэр 100 гаран центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэгдээ. Хухалһан набша намаагаа тэдэнэр баглаа болгожо уяад, тэрэнээ автомашинада тээжэ, хонидой үбэлжэхэ байрада абаашаад, һүүдэр доро хатаана. Энэ аргаар нёдондо 2 мянга гаран центнер набша намаа бэлэдхэһэниинь хонидто тон һайн гэжээл болоо һэн. Байгша ондо эхэ хонин бүридэ адагынь нэгэ центнер гэхэ гү, али 3 мянган центнерһээ бага бэшэ набша намаа бэлэдхэжэ абаха түсэб колхозой правлени хараалһан байна. Эдэ үдэрнүүдтэ артелиин бусад хоёр бригада хуһа бургааһанай набша намаа бэлэдхэжэ эхилээ. Тиигэжэ тус колхоз набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө үбһэ хуряалгада жэгдэрэн оротороо дүүргэхэ зорилготой.

Энэ хүдэлмэридэ мүн «Путь к коммунизму» колхоз оробо. Тус колхозой 20 гаран хүнтэй нэгэ бригада түрүүшын хоёр үдэр 80 центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ абаа. Ойрын үдэрнүүдтэ аймагай бусад колхозууд набша намаа бэлэдхэжэ эхилхэнь.

Д. Болхоев,
манай корр.

Һурагшад, хүдэлмэришэд туһална

Түнхэнэй аймагай колхозууд энэ жэл адуу малдаа элбэг дэлбэг тэжээл бэлэдхэхын түлөө ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна. Мүнөө жэл Түнхэндэ ногооной ургаса урда урдынхидаа орходоо бүри һайн. Тиимэһээ, элбэгээр ургаһан ногоое һайнаар, саг болзортонь сабшажа абаад, хуряажархихын тула эндэхи колхозууд косилка, тармуурнуудаа эртээнһээ бэлдэжэ эхилэнхэй. Үбһэ хуряалгада ябаха звено, бригаданууд зарим колхозуудта бүридхэгдэжэ байна.

Аймагай колхозууд үбһэндөө гарахаяа бэлдэжэ байхынгаа хажуугаар мүнөө набшаһата тэжээл ехээр суглуулжа эхилээ. Жэшээлхэдэ, «Восточные Саяны» колхозой гэшүүд Толтойн дунда һургуулиин һурагшадай туһаламжаар 5 үдэрэй турша соо 600 центнер набшаһата тэжээл бэлдэбэ. Колхозой тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэнь туһалжа байһан һурагшад Людмила Истаева, Октябрь Тулаев, Владимир Пахатинов болон бусад оролдосотойгоор ажаллана. Тэдэнэр тус тустаа үдэр бүри 70—80 килограмм набшаһата тэжээл суглуулна.

Тиихэдэ «Сибиряк» колхоздо аймагай эдеэ хоолой комбинадай хүдэлмэришэд ехэхэн туһаламжа хүргэжэ байгаа юм. Комбинадай хүдэлмэришэд тус колхоздо 90 центнер набшаһата тэжээл бэлдэхэбди гэһэн уялгаяа мүнөө 6 центнерээр үлүүлэн дүүргээ.

Мүн аймагай «Путь коммунизма» «Искра», XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта набшаһата тэжээл бэлдэгдэжэ эхилһээр хэды хонобо. Эдэ колхозуудта модоной намаа, набша һарабша, сарайнууд доро хатаагдажа, хадагалагдадаг юм.

Д. Янданов.

Зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэнэ

Хэдэн хоног удаа удаагаар ороһон уһа ехэтэй хура бороогой һүүлээр наратай дулаахан үдэрнүүд тогтожо, Бичурын аймагай колхозуудай тариалан дээрэ ороһо тариянай болон бусад ургамал ногооной ургаса нилээдгүй һайнаар гараа.

Мүнөө жэлдэ сагай уларилай таатай зохид байһанда урмашан, эндэхи Логовскиин нэрэмжэтэ колхозой кукурузашад ургасын буртаг үбһэ, үрмэдэһые үгы хэхэ, газарай шииг нойтые бариха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа байна. Артелиин үнинэй дүй дүршэлтэй механизатор Иван Сизых гэгшын агрегадайхид кукурузын тарилгын 140 гектар газарай ургасын гараагүйдэ 2—3 хоног соо борнойлжо дүүргээд, удаань тэрэнэйнгээ эшын бултайжа эхилхэдэ дахин борнойлоо. Тус агрегадай тракторист нүхэр А. Новокрещенных бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Мүнөө бүхы газарта кукурузын ногоохон эшэ нэгэ жэгдээр ургаад, утааша, хүндэлөөнөө зүб, тэгшэ квадрадууд болон гаранхай.

--Ургасаяа буртаг үбһэ, үрмэдэһэнһөө сэбэрлээд, зундаа 1—2 дахин минеральна утэгжүүлгэ болон наг шэбхын шүүһээр нэмэлтэ тэжээл оруулаад, бүхы газарайнгаа га бүриһөө 300—350 центнер ногоон эшэ набша абаха зорилготойбди,—гэжэ нүхэр Сизых хөөрэнэ.

Колхозойхид эдэ үдэрнүүдтэ кукурузын газарта зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ, ургасынгаа шоройе обоолжо, зөөлэрүүлжэ байнхай.

П. Алексеев.

Кукурузашадта шан барюулагдаба

Хүдэлмэриин долоон хоногой туршада 100 гектарта кукуруза тарихадаа агротехникын заабариие наринаар сахиһанайнь түлөө Дугаров, Эрдынеев гэгшэдтэ колхозой правлени, партийна комитет нэгэдэхи шан барюулаа.

Зүб квадрадтайгаар тариһан кукурузань нэгэ жэгдээр гаража байна.

— Гектар бүриһөө 300 центнерһээ бага бэшэ ногоон эшэ набша хуряахын түлөө кукурузынгаа тарилгын талмайе һайнаар харууһалжа байнабди,—гэжэ Мухаршэбэрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой кукурузашад мэдүүлнэ.

Д. Батомункуев.

Долоон жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө

Ленинградайхидай патриотическа үүсхэл

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар 1965 ондо хараалагдаһан хэмжээндэ 1964 ондо хүрэхэ, бүтээн гаргадаг машина, станок, приборнуудай техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ гэһэн Ленинградай совнархозой предприятинуудай ажалшадай патриотическа үүсхэлые КПСС-эй Центральна Комитет халуунаар һайшааба.

Ленинградай экономическа районой хүдэлмэришэн ангиин, интеллигенциин энэ патриотическа үүсхэл арадай ажахын угаа ехэ удхашанартай гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй июниин 20-ной тогтоол соо хэлэгдэнэ. Ажалай бүтээсые үргэнөөр дээшэлүүлгэ хадаа КПСС-эй XXI съездын табиһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ шиидхэхы эрхэ нүхэсэл болоно.

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумые ажалай амжалтаар угтахын тула Свердловско экономическа районой ажалшадай уряалые дэмжэн, долоон жэлэй даабаринуудые промышленна продукци гаргаха талаар 1964 ондо дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсонобди гэжэ ленинградайхидай уялга соо тэмдэглэгдэнэ.

Промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд, эрдэмтэд, конструкторнуудтай хамта бүтээн гаргадаг машина, приборнууд болон бусад зүйлнүүдые нарижуулан һайжаруулха, һэлгэхэ гурбан жэлэй түсэб зохёобо.

Эдэ уялгануудынь предприяти, научно-шэнжэлэлгын, проектнэ организацинуудай коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

(ТАСС).

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫН ТУЙЛАЛТАНУУДЫЕ ХАРУУЛҺАН ВЫСТАВКЭ

«МАНДА ХЭРЭГТЭЙ ЮУМЭН ЭНЭЛ ГЭЭШЭ ДАА»

Тэжээл бэлэдхэхэ, буйлуулха, хубааж үгэхэ хүдэлмэри оньһожоруулха шэнэ янзын машинанууд үнеэдэй дүрбэн рядтай байрын хажуудахи асфальт дэбдиһэн талмай дээрэ тодхогдонхой. Каменец-Подольско хүдөө ажахын институдай мал ажалай кафедрые даагша, Сталинска шангай лауреат М. Ф. Гордиенко ногоо, үбһэ, һолоомо хэршэжэ буйлуулдаг агрегадуудые хаража һонирхобо. Выставкын хүдэлмэрилэгшэ зоотехник И. Н. Данилов эдэ агрегадуудай онсо илгаа, һайн шанар тухай, тэдэнние хайшан гэжэ хэрэглэхэ тухай тайлбарилан хөөрөө.

П. А. Тертышниковэй һарижуулан һайжаруулһан, һолоомо-силос хэршэдэг машиные хараад үзэе. Тэрээгээр хэршэһэн бүдүүн тэжээл хүрпээ болгогдон үйрүүлэгдэдэг. Ногоо хэршэдэг оньһон дорonь решётко табигданхай байдаг, жэжэ болгогдоһон үбһэ ногоон шүхөөр доошоо унаад, харин бүхэлэрээ үлэһэн эшэнүүд дахинаа машинын хутагаар хэршэгдэдэг юм. Тиимэ хүрпээ мал, шубууд амтархан эдидэг. Энэ машинань нэгэ часай турша соо тонно хахад ногоо гү, али хахад тонно үбһэ хэршэдэг, тэрээнние ганса хүн хүдэлгэдэг.

Мүн П. А. Тертышниковэй уралан дархалһан ондоо нэгэ машина тэрээнһээ үлэ мэдэг бага болобошье, час соо тонно шахуу ногоо хэршэн үйрүүлхэ шадалтай. Иимэ машинын туһаламжаар 10 мянган шубуутай фермэдэ хүрэхэ ногоон тэжээл бэлдэжэ шадагдаха байна.

Мүн тэрэл конструкторай бүтээһэн гурбадахи машинань ямаршье тэжээл үйрүүлэн буйлуулха оньһотой. Үбһэ ногоое эһээгдэһэн талхан шэнги болоторнь үйрүүлэн буйлуулаад, шингэтэй нойтон үбһөөр талха хэхэдэ хэрэглэгдэдэг. Час соо 300—400 килограмм тэжээл бэлдэхэ хүсэтэй.

— Иимэ машинанууд манда яашагүй хэрэгтэй,—гэжэ эрдэмтэмалша хөөрэнэ. — Бүдүүн тэжээлые жэжэ болгожо буйлуулангүй эдюулхэдэ, хахадынь шахуу малай хүлөөр тараагдадаг, дэбһэгдэдэг бшуу. Жэжэхэн хүрпээ болотор үйрүүлэгдэһэн тэжээл сүм эдигдэхэ. Иимэ шэнэ машинануудые хараһандаа сэхэ баяртайб.

Тэрэнэй удаа нүхэр Гордиенко уянда байлгангүй тэжээгдэдэг мал харахые хүсэбэ. Выставкэ дээрэ эмхидхэгдэһэн фермын малые тэжээдэг иимэ түрүү аргатай танилсахын тула КПСС-эй райкомуудай олохон секретарьнууд Тульска областьһоо ерэһэн байна.

Москва. СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэ.
ТАСС-эй фотохронико.

АСАРИ ЕХЭ ТЭЦ

«СССР-эй электрификаци» гэһэн павильон соохи олон тоото, үгаа һонин экспонадуудай дундаһаа халуун уурайлай хүсөөр хүдэлдэг асари ехэ электростанциин диаграмма онсо анхарал хандуулна. Иимэ электростанци хэдэн жэл болоод Уралда баригдаха юм. Энээнэй хүсэниинь 2400 мянган киловатт болохо байха. 600 мянган киловатт хүсэ гаргаха шадалтай 2 валтай 4 турбогенератор шэнэ станцида табигдаха юм. Час бүри 1800 тонно хүрин нүүрһэ хэрэглэхээр хараалагдана.

«ТУ-104 А» БА ВЕРТОЛЁДУУД

«ТУ-104 А» гэжэ советскэ суута самолёт выставкын тэг дунда ута жэгүүрнүүдээ омог дорюунаар дэлгэнхэй һууна. Час бүри хэдэн зуугаад хүн энэ ехэ самолёдой уужам һаруул таһалгануудсоогуур орожо үзэнэ, доторхи гоёолто, түхеэрэлгыень хаража гайхана.

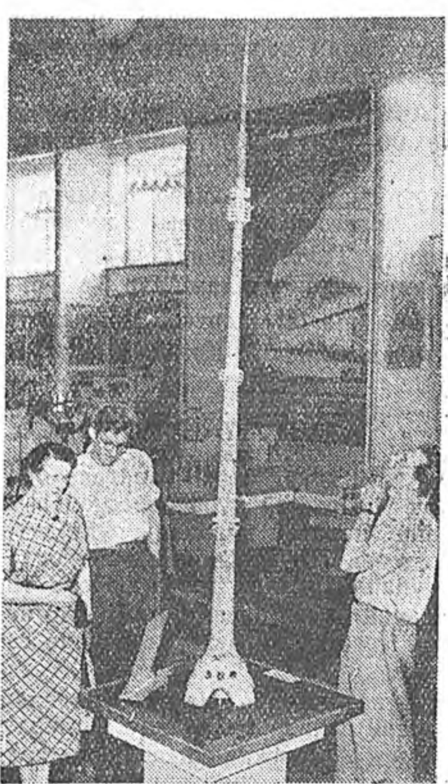

Москва. СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкын «Барилга» гэжэ бүлэгтэ телевизионно башниин шэнэ макет табигданхай. Иимэ башни Москвада баригдахань. Энээнэй үндэрынь 508 метр байха юм. «Моспроект» гэжэ институдай шэнэ техникын таһаг энэ башниие ухаалан зохёогоо.
Зураг дээрэ: телевизионно башниин шэнэ македые хүнүүд хаража байна.
ТАСС-эй фотохронико.

«ТУ-104 А»—пассажирнуудые тээдэг советскэ самолёдой һүүлшынь модель болоно.

Мүнөө манай Эхэ ороной заха хизааргүй тала дайдаар алба хэжэ байдаг олохон вертолёдууд выставкэ дээрэ түрүүшынхеэ харуулагдаба. 1958 ондо манай самолёдууд, вертолёдууд санитарна хэрэгээр 90 мянга үлүүтэй ниидэлгэ хэжэ, яаралтай туһаламжа үзүүлэгдэхэ ёһотой хэдэн арбаад мянган үбшэнтэниие зөөһэн байна.

Хэдэн арбаад хүнүүдые тээхэ шадалтай «МИ-4» вертолёдые, транспортын хэрэгсэл болгогдон, элдэб үтэгжүүлгэ гү, али хоронуудые сасаха аппарат болгогдоп ашаглагдадаг «МИ-1» вертолёдые выставкын зон хаража һонирхоно. Хоёр винтэтэй «КА-18» гэдэг вертолёт ехэ һонин байба. Энэ вертолёт 20х20 метр хэмжээтэй багахан талмай дээрэ буудаг юм.

ТЕЛЕРЕПОРТЁР

«Радиоэлектронико» гэжэ павильон харахаяа ерэһэн нүхэртээ хөөрэлдэжэ байха үедөө телевизорэй экран дээрэ өөрыгөө хаража болохот. Дүрсэ буулгадаг бишыхан камератай аппарадаар таниие буулгажархиха байха.

Дүрсэ буулгадаг юрын телевизорэй камера 70 шахуу килограмм татадаг, теэд тиимэ аппарадаар дуратай юумэеэ түргэнөөр буулгажа шадагдахагүй бшуу. Телерепортёрой шэнэ аппарат 2 килограмм хахадһаа дээшэ бэшэ юм.

Иимэ аппарадаар зэбсэглэһэн хүн юрын телевизорээр үйлсэнүүдтэ, талмайнуудта, заводой цехүүд соо харуулагдадаг юумые миллион зондо харуулжа шадаха байна.

ЭГЭЭЛ ХИМДА СЭНТЭЙ ПЛАСТМАССА

Грузиин ССР-эй Ткибульска нүүрһэнэй уурхайнуудта олон жэлэй турша соо шэнжэлэлгэ хэгдэжэ байнхай. Лептобиолит гэжэ нэрэтэй болоһон бодосууд нүүрһэнтэй хамта газар дороһоо олдодог юм. Грузиин ССР-эй эрдэм ухаанай академиин Меликишвилиин нэрэмжэтэ химиин институдай лабораториин хүдэлмэрилэгшэд энэ материалые пластмасса болгон хэрэглэмээр гэжэ тодоруулаа.

Тиимэ шэнэ материалаар бүтээгдэһэн выключательнууд, штепсельнүүд, электроаппаратурын бусад шухала хэрэгсэлнүүд Грузиин ССР-эй павильон соо харуулагдана.

Иимэ пластмасса юрын пластмассаһаа оло дахин химда болоно.

(ТАСС).

„Эрдэм ба шажан“ гэжэ шэнэ журнал

Политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин президиум үргэн олон уншагшадта зорюулан «Эрдэм ба шажан» гэжэ научна, шажанда эсэргүү журнал хэблэн гаргажа эхилхэнь. Журнал һара бүри хэблэгдэхэ юм.

Эсэгэ оронойнмнай, мүн дэлхэйн наукын: астрономи, физикэ, хими, биологи, медицинын туйлаһан шэнэ шэнэ амжалтанууд тухай олон уншагшадта зорюулагдаһан лекци, статья болон консультаци, шажанай баримталдаг үзэл бодолые шүүмжэлһэн асуудалнууд тухай, шажанай үлэгдэлнүүдые усадхаха, научна атеизмын түүхэ, теори, мүн шажанда эсэргүү пропагандын дүй дүршэл тухай элдэб материал энэ журналда толилогдохо юм. Православи, католицизм, протестантизм, ислам, иудаизм, буддизм гэхэ мэтэ элдэб янзын шажанай наукада эсэргүү удхашанарые элирүүлхэ асуудалнуудта журнал гол анхаралаа хандуулха юм. СССР дотор, хилын саана хэблэгдэдэг шажанда эсэргүү литературын эрхим һайн зохёолнуудтай уншагшадаа танилсуулха, рассказ, очерк, памфлет, фельетон журналда толилогдохо юм.

Шажанда эсэргүүгээр ябуулагдадаг хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай мэдээсэл, аша туһатай зүбшөөл пропагандистнуудта үгтэжэ байха.

Тус журнал үргэн олон уншагшадта, научно-атеистическэ пропаганда ябуулдаг лектор болон пропагандистнуудта зорюулагдана.

Журналай нэгэ номерынь гурбан түхэригтэ юм. Нэгэдэхи номерынь сентябрь соо хэблэгдэжэ гараха.

Байгша оной түрүүшын дүрбэн номернуудта (сентябрьһаа декабрь хүрэтэр) захил хэжэ болохо. «Союзпечатиин» бүхы таһагуудта захил абтаха байна. Эдэ дүрбэн номерой сэнгынь 12 түхэриг болоно.

Гэрнүүдые олоор барина

Хэрбээ урдань революциин урда тээ Санага нютагай ажалшад эндэ тэндэ таруугаар ажаһуудаг байгаа һаа, мүнөө «Коммунизм» колхоз болон түбхинэнхэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэхи тосхондо гэр байранууд олоор бодхоогдоо. Хоёр дабхар клуб, колхозой правлени, арбан жэлэй дунда һургуулиин байшангууд, мүн бусадшье барилганууд эндэхи тосхониие шэмэглэнэ.

Колхозой ажахын хүгжэхэтэй хамта гэшүүдэйнь олзо доход жэл бүри дээшэлнэ. Үнгэрэгшэ жэл колхозой олзо доход хамта дээрээ 2 миллион шахуу түхэригтэ хүрөө. Ажалта үдэртөө мүнгэ ехээр абадаг болоһон колхознигууд һүүлэй үедэ өөһэдтөө гэр байрануудые олоор барина.

Ш. Бадмаев.

Партийна ажабайдал

Харюусалгагүй хүдэлмэриин хойшолонгууд

Партиин Баргажанай айкомой һаяхан болоһон пленум дээрэ «Аймагай ажахын хүгжэлтын 5 һарын дүнгүүд, 1959 ондо абаһан уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар партийна организациин зорилгонууд» гэһэн асуудалаар айкомой секретарь Н. Малыгинай элидхэл зүбшэн хэлсэгдээ.

Элидхэлэй һүлээр «Звезда» колхозой партийна эхин организациин секретарь П. Бродников, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ В. Будаев гэгшэд 1959 оной түрүүшын хахадта һү, мяха, үндэгэ, нооһо абаха түсэбөө хэр зэргээр дүүргэжэ байһан тухайгаа тобшоор мэдээсээ. Тэдэнэй, мүн үгэ хэлэһэн бусад хүнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, зарим хүтэлбэрилэгшэд абаһан уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэ ёһо тэдыгээр хандажа байна. Жэшээнь, нүхэр Бродниковой үгөөр, тэрэнэй хүтэлбэрилдэг колхоз 1959 ондо 2359 центнер мяха абаха социалистическэ уялгатай юм. Үнгэрэгшэ 5 һарын туршада бүхы дээрээ 127 центнер мяха абаа. Теэд тэрэнэйнгээ оройдоол 54 центнерыень гүрэндэ тушаагаа. Жэлэй эсэс болотор ехэдээл һаа 1280 центнер үхэрэй, хонинной болон гахайн мяхан абтахаар хараалагдана. Тиихэдэ үлөөшэ 1000 гаран центнер мяха хаанаһаа абаха арга боломжоёо үшөө элирүүлээгүй байһаар. «Гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзортонь дүүргэжэ шадахагүйбди»—гэжэ Бродников убайгүйгөөр пленум дээрэ мэдүүлээ.

Үнгэрэгшэ 5 һара соо «Звезда» колхоз ганса 90 толгой эбэртэ мал, олон хони, гахай болон шубуу гарзада оруулаа. Тиигэжэ 195 мянган түхэригэй гарзада ороһон байна. Мүн эхэ малаа олоор һубайруулжа, 100 үнеэнһээ арай гэжэ 53 тугал, 100 эхэ хониһоо 81 хурьга абаа. Ингэжэ малаа гарзалуулжа, һубайруулжа, тус колхозойхид мяха абалгаяа нилээд доошолуулһан байха юм.

— Һү һааха, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэбые манай колхоз дүүргэжэ шадахагүй. Жэлэй түрүүшын хахадта 1810 центнер һү гүрэндэ худалдаха байһан аад, үнгэрэгшэ 5 һара соо 460 центнер худалдаабди. Мүнөө һү һаалгын нилээд дээшэлжэ байгаашье һаань, һү худалдаха түсэбөө 500—600 центнерээр дүүргэхэгүй хабди,— гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ мэдүүлбэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо яахадаа иимэ байдал тохёолдобо гээшэб? Энээндэ нэгэл харюу бии: тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд гүрэнтээ саг дары тоосохо гэжэ оролдоногүй. Тэдэнэр мүнөө болотор «түрүүн өөртөө, тиигээд гүрэндэ» гэһэн һанал баримталжа байдаг. Энээниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, тус колхоз һая болотор бүхы һаагдаһан һүнэйнгөө оройдоо 35—40 процентыень гүрэндэ тушаагаад, үлдэгшыень дотороо гаргашалжархина.

Пленум дээрэ үгэ хэлэһэн «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ В. Зверьков, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Р. Санжиев болон бусад мүн лэ һү һааха, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ уялгые дүүргэхэмнай ехэ бэрхэшээлтэй болоо гэжэ мэдүүлээ.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ тушааха малаа илгажа, бэлшээн таргалуулха гүүртэ, отарануудые мүнөөшье болотор эмхидхээгүй байһаар. Тус колхоз мүнөө жэл 2250 центнер мяха гүрэндэ худалдаха түсэбтэй. Зүгөөр бодото байдалыень харахада, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд гүрэндэ тарган мяха тушаажа, түсэбөө дүүргэхын тула ёһоор оролдоногүй.

1959 ондо малай ашаг шэмэ абаха уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада ехэ хүдэлмэри ябуулжа байһан колхозууд эндэ бии. Жэшээнь, «Авангард» колхоз (түрүүлэгшэнь И. Стельмащенко, партийна организациин секретарь А. Кокорин), Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Г. Цыденов, партийна комитедэй секретарь С. Сапжиев) гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ, нооһо худалдаха хахад жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Энэ юу гэршэлнэб гэхэдэ, аймагай колхозууд бүгэдөөрэн абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжотой. Теэд «Звезда», «Гигант», Ленинэй нэрэмжэтэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ бүхы колхознигуудаа элсүүлжэ шадаагүй байһаниинь мүнөө элирбэ.

Пленумэй гэшүүд гээгдэлдэ ороһон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые шангаар шүүмжэлээ, мүн гээгдэлһээ гараха тодорхой хэмжээнүүдые дурадхаһан байна.

Һү, мяха, үндэгэ, нооһо абаха ба гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые Россиин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһэнһээ хойшо 300 жэлэй ойн үдэр болотор дүүргэхэ, тиигэжэ энэ һайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэһэн тогтоол пленум баталан абаа.

О. Раднаев,
манай корр.

ХИТАДАЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКАДА

18 МИЛЛИОН ТОННО БУЛАД ЭНЭ ЖЭЛДЭ АБАХАНЬ

Энэ жэлдэ 18 миллион тонно булад хайлуулха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн Хитадай металлургнуудай дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Аньшанай металлургическа комбинадай 4 томо мартенно пеэшэнүүдэй булад хайлуулагшад жэлэй эхинһээ хойшо һара бүриингөө даалгабари хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, хэдэн арбаад мянган тонно һайн шанартай булад түрэл орондоо үгөөд байна.

Булад хайлуулагшадһаа мүн шэрэм хайлуулагшадшье гээгдэнэгүй.

Пекин шадархи Шиизиншанай металлургическа завод түргэнөөр шэнэдхэн хубилгагдана. Эндэхи барилгашад жэлэй дүүрэтэр тус заводой олохон барилгануудые дүүргэхэ уялга абаад, эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Тиигэжэ тус завод багахан предприяти байһанаа, жэлдээ 1 миллион 600 мянган тонно булад үгэхэ томо металлургическа комбинат болохо юм.

НЕФТЬ ЕХЭЭР АБАДАГ БОЛОХОНЬ

Түрэл орондоо нефть ехээр үгэхын түлөө Хитадай нефтянигууд тэмсэнэ. Нефть малтадаг ороной 4 томо районуудай (Юймэнь, Цайдамай хонхор, Карамай, Сычудань провинци) предприятинууд энэ жэлдэ 1958 онойхиһоо 3 дахин ехэ нефть абаха гэжэ шиидэнхэй.

ШЭНЭ ЭЛЕКТРОСТАНЦИНУУД

Янцзы мүрэнэй һалаа Шаньшуй гол дээрэ 900 мянган квт. хүсэтэй Даньцзянкоу гэжэ гидроэлектростанци баригдажа байна. Барилгашад энэ ГЭС-ые түсэбөөр хараалагдаһан болзорһоонь жэл урид ашаглалгада үгэхэ гэһэн уялга абанхай.

Мүн Зүүн Хитадтахи Синьаньцзян мүрэн дээрэхи томо ГЭС-эй барилга түргэнөөр ябуулагдана. Тус ГЭС 650 мянган квт. хүсэтэй байха юм. Гуанси-Чжуанско автономно районд Синьзиньцзян гол дээрэ 210 мянган квт. хүсэтэй ГЭС-эй барилга дүүрэхэ ойртоо.

Жэлэй дүүрэтэр урда Хитадай Гуандун провинцидэ Синьфеншуйнскэ ГЭС түрүүшын ток үгэхэ байна.

ТАРЯА ХУРЯАДАГ ШЭНЭ КОМБАЙН

Хүдөө ажахын машинануудые бүтээдэг Шеньянай заводой коллектив «Дунфын» гэжэ маркын таряа хуряадаг шэнэ комбайн бүтээжэ гаргаба. Энэ комбайн үдхэнөөр тариигдаһан ороон таряа хуряаха юм. Хуряалгын бүхы хүдэлмэри: хадалга, сохилго, сэбэрлээд амһартада хэхэ хүдэлмэри хүсэд оньһожоруулагданхай.

ХОЁР ЕХЭ МҮРЭНЭЙ ХООРОНДО КАНАЛ БАРИГДАНА

Ороной хоёр ехэ Янцзы, Хуанхэ мүрэнүүдые холбохо 1200 километр утатай каналай барилга эхилбэ. Энэ каналаар уһа ехэтэй Янцзы мүрэнһөө Хуанхэ мүрэндэ жэлдээ 23 миллиард кубометр уһан орожо байха юм.

Канал Цинхай провинциин Юйшу городой хажууһаа эхилээд, Сычуань, Цинхай, Ганьсу провинцинуудай хилэ дээрэ дүүрэхэ юм.

ХИТАДТА ПРОКАТНА СТАН БҮТЭЭГДЭБЭ

Жэл соо 600 мянган тонно прокат гаргаха хүсэтэй прокатна стан хүндэ машина бүтээлгын Шэньянай заводой хүдэлмэришэд анха түрүүнээ бүтээбэ.

«Шэньян жибао» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, завод иимэ хүсэтэй үшөө 5 прокатна стан ороной металлургическа заводуудта энэ жэлдэ бүтээжэ үгэхэ юм.

ТАСС.

ШЭНЭЛЭН ХУБИЛҺАН БОРЬЁО НЮТАГ

Зэрэлгээтэмэ үргэн Борьёогой тала дайда Бурят оронойнмнай омогорхол — үрэжэлтэйһайхан, үнэр баян нютагуудай нэгэн гэжэ суурхадаг юм.

Нээрээшье, гушаад-дүшөөд жэлэй урда тээ эндэ обор тоборхон айлай һуудаг зэрлиг хооһон шахуу тала дайдын зэнхыжэ байһан газарта, мүнөө оньһон хүсэтэ шэнэ машина, техникээр түгэс зэбсэгжэһэн, хэдэн мянган гектар тариалан, сабшалантай, ашаг шэмэтэ адууһа малаар олон Борьёогой совхоз түбхинөөд, жэл бүри Эхэ орондоо ороо һо таряа, һү, мяха, нооһо ехээр үгэжэ, республикаяа суурхуулан байна бшуу.

1920-ёод ондо парти, правительствын шиидхэбэреэр энэ совхоз эмхидхэгдээд, жэлһээ жэлдэ урган һалбаржа, богонихон болзор соо нилээд хүгжэнги, республикынгаа томохон ажахынуудай нэгэн болоо һэн. Эмхидхэгдэһээр оройдоол 10 жэл болоод байхадаа, совхозой отарануудта хамта 15 мянган хонин, мүн 600 гаран эбэртэ бодо мал, олон толгой гахай, адуу морин үсхэбэрилэгдэжэ байгаа. Мүн тариалангайнь газар энэ үедэ 3 мянган гектарта хүргэгдэһэн байна.

Харин партиин ЦК-гэй сентябриин (1953 он) түүхэтэ Пленумэй болон удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр хараалһан асари ехэ хэмжээ-ябуулгануудай бэелүүлэгдэһэнэй ашаар совхозой ажахын бүхы һалбаринууд бүри хурдан түргэнөөр, эршэмтэйгээр хүгжөөгдэжэ эхилээ.

Мүнөө эндэхи отарануудта хамта 48 мянган толгой имагтал нарин, нарибтар нооһотой хонид харууһалагдана. Мүн совхоздо 1000 гахай, 500 гаран толгой эбэртэ бодо мал, олон мянган шубуун үсхэбэрилэгдэжэ, ажахыһаань нёдондо жэлдэ хамта 4 мянган центнер мяхан, 1377 центнер эрхим шанартай нооһон, 3319 центнер һүн абтаһан байха юм.

Совхозойнгоо эмхидхэгдэһэн түрүүшын үдэрһөө хойшо өөһэдынгөө үнэн сэхэ, оролдосото ажалаар ажахынгаа баялигые арьбадхалсажа ябадаг суутай солотой хүнүүд эндэ олон. Жэшээнь, совхозой эрхим түрүү хонишод Балдан Дабаев, Владимир Галсанов, Цогто Чойдонов, Балдан Балданов, Содном Балсанов, Найдан Юндунов гэгшэдэй нэрэ республика дотороо мэдээжэ болонхой.

Үнинэй дүй дүршэл ехэтэй хонишон Балдан Самбуевич Дабаев үнгэрэгшэ жэлдэ отарынгаа зуун эхэ хониин бүриһөө 123 хурьга абажа түлжүүлээ. Энэ жэлэй 5 һарын туршада нүхэр Дабаев зуун эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абаад байнхай. Тиигэжэ энэ хонишон гансашье совхоз соогоо бэшэ, мүн аймаг дотороо эрхим амжалта туйланхай. Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой хонишод түл абажа дүүргэжэ байна. Мүнөө эндэ бүхыдөө 14 мянган эхэ хонидһоонь 13 мянган хурьгад абтаа. Тиихэдэ, ноябрь, декабрь һарануудта хонидые олоор хэнзэлүүлжэ, жэлэй эсэс болотор үшөө 3, 5 мянган хурьга абажа түлжүүлхээр хараална.

Совхозой хонишод, малшад болон бүхы хүдэлмэришэд байгша ондо бүри ехэ амжалта туйлажа, долоон жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Энэ жэлдэ нёдондоноойхиһоо 2 дахин шахуу ехэ мяха, 1870 центнер нооһо, 4 мянган центнер һү абажа, гүрэндөө худалдаха, тушааха зорилго табяад, тэрэнээ яһала урагшатайгаар бэелүүлжэ захалаа.

Тэрэшэлэн һүүлэй 4—5 жэлэй туршада эндэхи таряашад, механизаторнууд тариалан, сабшалангаа үргэдхэжэ, ургасыень дээшэлүүлхэ тушаа байһал горьтой хүдэлмэри хээ юм. Энэ үе соо эндэ хамта 13 мянган гектар шэнэ, залууг газар хахалагдажа элдүүрилэгдээ. Илангаяа энэ жэлэй хабарай тарилга богони болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэгдэжэ, бүхыдөө 2, 5 мянган гектар эртын тарилга минил 5 үдэрэй туршада хэгдээ. Тэрээнэйнь ехэнхинь хэрээһэлүүлэн тариигданхай. Мүн байгша ондо борьёогойхид наг шэбхээр һайса үтэгжүүлһэн 570 гектар газарта кукуруза квадратно-гнездовой аргаар тариһан байна. Хабарай тарилгын үедэ түрүү механизаторнууд нүхэд Изюмушкин, Ольхонов, Синицын, сеялкэшэд нүхэд Арокин, Борисов болон бусад жэшээтэ һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаа.

Энэ жэлдэ совхозойхид тариалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 12 центнер ороoһо таряа, га бүхэнэй 300 центнер кукурузын ногоон эшэ набша, 120 центнер хартаабха, огородой эдеэ ургуулжа абаха зорилготой. Мүнөө зориһондоо хүрэхын тула 200 гектар кукурузын газар түсхай насосна станцяар уһалаад, ургасынь хойноһоо харууһалжа эхилээ. Гадна энэ аргаар 500 га сабшалан уһалагданхай.

— Манай совхозой бүхы ажалшад, малшад долоон жэлэй туршада улам эршэмтэйгээр ажаллажа, 1965 оной эсэстэ 1350 тонно мяха, 1380 тонно һү, 220 тонно нооһо абаха түсэбтэй. Энээниие нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын тула адууһа малайнгаа тоо толгойе 2—3 дахин олошоруулжа, тэдэндээ элдэб янзын үбһэ, шэмэтэ тэжээл элбэг дэлбэгээр бэлэдхэхэ зорилго табигдана. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ, зориһон хэрэгээ дүүргэхэ арга боломжо манда гүйсэд бии. Ажахыдамнай мүнөө 75 трактор, элдэб маркын 59 комбайн болон бусад машина, техникэ, зэмсэг ашаглагдана. Отделени, фермэнүүдтэмнай ажал ехэтэй бүхы хүдэлмэри сүм оньһожоруулагданхай,— гэжэ совхозой директор нүхэр Мельников хөөрэнэ.

Эндэхид хүдэлмэришэдэйнгөө ажаһуудалые улам һайжаруулха, болбосон культурна болгохын түлөө ехэхэн анхарал хандуулна. Һүүлэй жэлнүүдтэ совхоздо хамта 5 мянган квадратна метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдажа ашаглагдаа. Мүн эндэ культурын шэнэ байшан, больница, һургуули, хэдэн магазин, хүүгэдэй ясли түхеэрэгдэжэ, бусад барилганууд олон бүтээгдээ. Гадна фермэ бүхэндэ клуб, улаан булангууд бии болонхой.

Тиигэжэ Борьёогой совхозой бүхы ажалшад, малшад Бурят оронойнгоо Россиин гүрэнтэй һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэл гүйсэһэнэй түүхэтэ ойе ажалай бэлэгээр угтажа байна.

Н. Зайцев.

Зэдэ.

Үшөө дахин севооборот тухай

Республикын колхоз, совхозуудта зүб севооборот табиха асуудал муугаар шиидхэгдэнэ

Долоон жэлэй туршада орон дотороо хүдөө ажахын продуктнуудые ехэ элбэг дэлбэгээр абадаг болохо, эдеэ хоолой бүхы зүйлнүүдээр зоной хэрэглэмжые гүйсэд хангаха, промышленностьдоо түүхэй эд ехээр үгэдэг болохо гол зорилго табигдана. Энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын түлөө колхоз, совхозуудта шэнэ залууг газар һайса элдүүрилэн, тарьялан, сабшалан үргэдхэхэ, мүн хаанагүй тааруу, зүб севооборот хэрэглэжэ, орооһо тарьянай болон тэжээлэй ургамалнуудай ургаце эрид дээшэлүүлхэ шухала болоно.

Тиимэһээ ажахы бүхэн нэн түрүүндэ нютагайнгаа эрхэ байдалда тааруу, зүб севооборот табижа, орооһо тарьянай болон бусад ургамалнуудай ээлжээтэ тарилгые һайнаар хэхэ, агротехникын заабаряар газараа элдүүрилхэ, үтэгжүүлхэ асуудалда гол анхаралаа хандуулха ёһотой бшуу.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада республикын 110 колхоз, 2 совхоздо севооборот шэнээр табигдаһан байна. Теэд бүхыдөө аймагуудта зүб севооборот табижа, газар таралангай элдүүрилгые эрид һайжаруулжа, сагай уларилһаа дулдыдахагүй тогтууритай һайн ургаса абадаг болохо тушаа биратай юумэ хэрэгдэнэгүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Зүб гэхэдэ, имагтал зүб севооборот табяад, тэрэнэйнгээ үндэһөөр ургамалнуудай ээлжээтэ тарилгые һайнаар хэжэ, жэлһээ жэлдэ орооһо тарьянай болон тэжээлэй ургамал, ногооной үндэр баян ургаса абадаг болоһон нэгэшье колхоз, совхоз республика доторнай үгы байһаар. Гадна зарим ажахынууд севооборот үни заяанда табигдаһан нэрэтэй аад, тэрэнь жэлһээ жэлдэ сахигдадаггүй, полинуудайнь хилэ, тэмдэгшье үгы болошонхой. Тангаяа тэжээлэй ургамалнуудые тариха севооборот оройдоо хэрэглэгдэнэгүй. Тиихэдэ поли бүхэнэй тусхай дэбтэртэй болгохо асуудал мартагдашоо. Энээн дээрэһээ олонхи аймагуудта орооһо тарьянай болон тэжээлэй ургамалнуудай ургаса жэлһээ жэлдэ дам доошоложо байһаниинь гайхалгүй. Тиигээдшье һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай колхозуудта ехэхэн хубилалта боложо, тэдэнэй олонхинь хамтаржа, ажахынь томодхогдоод, газар таралангынь үргэдхэгдөө, адуу малайнь тоо толгойшье нилээд олошороо гээшэ. Тиимэһээ мүнөө колхоз, совхоз бүхэнэй севооборотуудые дахин наринаар хаража үзэжэ, шэнжэлхэ шухала болоод байна.

Нэн түрүүндэ колхоз, совхозуудай газарайнь хүрьһэнэй шанарые, мүн тэндэхи байгаалиин эрхэ байдалые хараада абалсан, ажахынь албари ямар шэглэлтэйб, тэрээнтэнь тааруулан, зүб севооборот табигдаха ёһотой. Тиигэжэ ажахы бүхэн түсэбэйнгөө ёһоор орооһо тариа, тэжээлэй ургамалнуудые хэр хэмжээр тарижа, хэды шэнээн ургаса абаха байнаб, тарилга, хуряалгын хүдэлмэридэ ямар машина, техникэ хэрэглэгдэхэб, тэрээндээ тааруулжа, севооборододойнгоо полинуудай тооее тодорхойлжо абаха ушартай. Республикын агрономуудай нёдондо болоһон научна конференци манай колхоз, совхозуудта гол түлэб 2—3 янзын севооборот хэрэглэжэ болохо гэжэ зааһан байна. Жэшээнь, табан политой севооборот (1-дэхи полидонь—пар, 2-дохинь—шэниисын, 3-дахинь—элдэб орооһон тарьянай, 4-дэхинь баһа пар, 5-дахинь—шэниисэ), зургаан политой севооборот һаа—1. парай, 2. шэниисын, 3. орооһо тарьян, зелёнкын, 4. парай, 5. орооһо тарьянай, 6. зелёнкын поли байха зэргэтэй юм. Мүн зарим аймагуудта долоон политой севооборот хэрэглэгдэжэ болохо. Харин уһалагдадаг газартай аймагуудта севооборотонь парай полиие бага болгоод, олон жэлэй ургамал ногоо (хүсы үбһэн, хяаг гэхэ мэтэ) ехээр тариха хэрэгтэй гэжэ конференци дурадхаа һэн. Адууһа малаар олон, үрэжэлтэй һайн, уһалагдадаг газартай ажахынууд гол түлэб 6 политой тэжээлэй севооборот (1-дэхи полинь пар, 2-дохинь—силосэй ургамалнууд, 3-дахинь— хартаабха, корнеплодууд, 4-дэхинь—тэжээлэй орооһо тарьян, 5-дахинь—пропашной ургамалнууд, 6-дахинь—зелёнко) хэрэглэхэ байна. Гадна аймагуудта адууһа малда шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ зорилгоор севообородтоо тэжээлэй ургамалнуудые: овёс, ячмень, зелёнко, кукуруза, нарган сэсэг ехээр тариха шухала. Тиихэдэ фермэ шадараа хартаабха, турнепс тарихада зохистой. Харин адууһа малаар олон аад, тала газартай колхозуудта нэгэ жэлэй ургамал ногоо һайса тарихада өөрэгүй. Тиибэшье колхоз, совхоз бүхэн ажахыдаа ямар, хэды политой севооборот табяа һаа таарамжатайб гэжэ һайса уридшалан бодомжолжо, эгээл зохистойень шэлэжэ, өөһэдтөө хэрэглэхэ зэргэтэй.

Тэрэшэлэн аймагуудта үргэн уужам сабшалан, бэлшээриин газарые зүбөөр, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ асуудалда анхарал табихаар болоо. Олонхи колхоз, совхозуудта жэлһээ жэлдэ сабшалан, бэлшээриие һайжаруулха, ургасыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри хэгдэнэгүй шахуу. Мүн нилээд ехэ бэлшээриин газар уһагүй дээрэһээ баһал мууса ашаглагдана. Энээн дээрэһээ адуу малай ашаг шэмэ үшөөл һанаһанда хүрэтэр дээшэлнэгүй ха юм.

Эдэ дутагдалнуудые ойрын сагта дары усадхажа, колхоз, совхоз бүхэндэ зүб севооборот табижа, газараа һайнаар элдүүрилхэ, үтэгжүүлхэ, уһалха, тарьялан, сабшалангай ургасые эрид дээшэлүүлхын түлөө бүхы анхаралаа хандуулха саг тулаа.

Д. Гомбоев,
БурАССР-эй Хүдөө ажахын министерствын газар эсхэмжэлгын управлениин отрядай начальник.

Бато БАЗАРОН

АЖАЛША ПИОНЕРНҮҮД

Олохон урашуул
Ордоной газаагуур һэлгэнэ,
Шэнэхэн машинын
Шэжэмтэй оньһо шэншэлнэ.
Саарһан, модон,
Сабуун гурбаар холбоһон
Самолет, гэнтэ,
Сонхын саагуур ниидэнэ.
Эндэ юун бэ,
Эзэниинь хэд бэ?—гэхэдэм:
Ажалша пионернүүд
«Аэродром» дээрээ гэлсээ лэ.

Тосхон һууринай
Тольбо дундуур, жэрытэр,
Торгон сасагтай
Тополь һуулгаад, уһална.
Хүн бүхэнинь
Хүрзэ, хүнэг баринхай,
Бүлэг звено—
Бүгэдэ бушуу хүдэлнэ.
Тэндэ юун бэ,
Тэдэнэр хэд бэ?—гэхэдэм:
Ажалша пионернүүд
Артельдэ туһална гэлсээ лэ.
Шуран гарнууд
Шорой жабдан дабтана,
Тудтаа сүлөөгүй
Туршаһан ажалдаа тэбдэнэ.
Элбэг намаатай
Эшэнүүд тэндэ зэргэлжэ,
Бүлэг ногоон
Бүрхээг шэнги надхана.
Тэрэ юун бэ,
Тэндэ хэд бэ?—гэхэдэм:
Хүүгэд-пионернүүд
Кукуруза тарьяа юм гэлсээ лэ.

Тооромо нуурай
Тохой бүхэн дүүрэнхэй,
Нугаһад, галуунууд
Нуурай нюруу бүрхөөнэ.
Эрье дээгүүр
Эреэн-маряан самсатан
Эзэн янзаар
Эээрэн-тойрон алхална.
Эндэ юун бэ,
Эдэ хэд бэ?—гэхэдэм:
Шефүүд-пионернүүд
Шубуугаа адуулна гэлсээ лэ.

Киномеханигуудай амжалта

Ажалшадта кино харуулха хахад жэлэйнгээ түсэбые июниин 20 болотор дүүргэжэ, 300 жэлэй ойн һайндэрые угтаха гэһэн социалистическэ мүрысөөн Хориин аймагай киномеханигуудай дунда дэлгэрээ һэн. Мүнөө киномеханик Г. Борисов 6 һарынгаа түсэб июниин 1-дэ дүүргэжэ, 45800 түхэригэй олзо оруулаа. Һайндэр болотор түсэбһөө гадуур үшөө 9 мянган түхэриг олзо оруулха уялга абаад, тэрэнээ дүүргэхын тулада эршэмтэйгээр оролдожо байна. Культурын таһаг 300 жэлэй баярай ойдо зорюулан июлиин 5-һаа 10 болотор «Адуушанай дуун», «Ургын задаржа байхада», «Тайгада болоһон ушар» «Пржевальский» гэжэ картинануудай кинофестиваль үнгэргэхэнь.

Холын фермэ, мүн модошодто зундаа таһалгаряагүй кино харуулжа байхын түлөө культурын таһаг тусхай автомашина (кинолектори) эмхидхээ. Тэрэнь долоон хоногтоо хоёр дахин холын малшадта кино харуулха юм.

Хориин аймагай центрын комсомол-залуушуулай үүсхэлээр Үдэ голой эрьедэ 5 гектар газарта стадион-сэсэрлиг баригдажа эхилээ.

Б. Жамбалов.

Д. БАТОЖАБАЙ

Барометр шуурга харуулна

Эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө ород, бурят арадуудай суг хамта тэмсэһэн тэмсэл, тэдэнэй бата бэхи хани барисаан энэ пьесэ дотор харуулагдана. «Барометр шуурга харуулна» гэжэ пьесэһээ абтаһан хэһэг доро толилогдобо.

Үни холоһоо хойшо хүнэй байгаагүй хүйтэн, хооһон гэр. Һандаржа унаһан пеэшэн ба сүмэрхэй потологоорнь унаһан саһан үзэгдэнэ. Саашаа ороһон үүдэн тушаа эбдэрхэй түмэр орон хэбтэнэ.

Бабушкин. Зэбсэг бидэндэ заатагүй хэрэгтэй. Наашаа һуугты! (Бүгэдэ һуунад) «42 номерой» полицидэ үтэһэн нюуса документые Наталия Ивановна абажа, манай хэрэг абарба. Тэмсэлэй хэды шангашье һаань, бидэ үдэрһөө үдэртэ илажа байнабди. Манай Читын хоёр тээһээ дайсанай хэһээлгэ мүрдэлгэ хэдэг сэрэгүүд добтолбо. Меллер-Закомельский Петербургһаа наашаа гаража, Иркутск хүрэхэеэ ябана. Үсэгэлдэр һүни Харбин дээрэһээ генерал Ренненкампф нааша гараа.

Марченко. Хүлеэһэн үдэрнай ерэбэ. Иван Васильевич, буумнай үшөө дайсанай гарта байна.

Давыдова. Хүдэлмэришэдэй гар зохолжо эхилһээр үнинэй: зэбсэг, зэбсэг бидэндэ хэрэгтэй! Эхэнэр эрэгүй зэбсэг эринэбди!

Бабушкин. Атамановка дээрэхи 13 вагон зэбсэг абаха түсэб табяабди. Мүнөө мэнэ гэһээр поручик Зайцев эндэ ерэхэ. Тэрэнэй документыень абаад, хүдэлмэришэдтэй хамта, нүхэр Марченко, Атамановка ошожо, буу зэбсэг тушаажа абахат. Поручик Зайцевта буу тушаахат,—гэһэн захиралта генерал Линевичэй нэрээр үгтэнхэй.

Повар. Һэ, поручик Зайцев бидэн тээшэ болошобо гү?

Бабушкин. Полициин үүдэ һахидаг нохой революцида хэрэггүй. Тэрэнэй документые хүсөөр абахабди.

Ранжуров. Би ойлгоногүйб. Господин поручик эндэ ерэхэ гэнэ бээзэт?

Бабушкин. Тиимэ. Господин поручигай эндэ ерэхэдэ, нүхэр Ранжуров, шэмээгүйхэнөөр бэсыень тушаагаад, документыень абажа, Марченкода үгэхэт.

Ранжуров. Зайцев лаб ерэхэ юм гү?

Бабушкин. Намайе тушаахаяа ерэхэ. Харин минии сүлөөмһигүй; мүнөө һүниндөө Иркутск ябахамни.

Дружинина. Юу?

Бабушкин. Генерал Меллер-Закомельскиие Иркутск дээрэ тогтоохын тула хоёр вагон зэбсэг абаад гарахамни.

Марченко. Ябахатнай гээшэ гү?

Бабушкин. Мүнөө станци дээрэ Григорьевич вагондо зэбсэг ашуулжа байна. Дружинина бидэ хоёр ошожо шамдуулхамнай. Нүхэр Ранжуров, солдат хүн хадаа, полициин офицерһээ ухаагаар гартахагүй бээзэт?

Дружинина. Таниие тушаахаяа ерэхыень хаанаһаа мэдээбтэ?

Бабушкин. Дружинина Наталия Ивановна гэжэ революционеркын хани Елизарова полицидэ бэеэ худалдаад, хани нүхэрөө углууда угтажа, ошоһон газарыень нюусаар мэдээсэхэ даабаритай эндэ хүрэтэр ерэлсээд ошоо. Тэрэниие эльгэһэн Зайцевай үсөөн солдадтай ерэхыень бодожо, таанад нүхэдөө тэрэ эхэнэртэ харуулаагүйб.

Дружинина. Оо, юу хэлэнэ гээшэбтэ? (һууриһаа бодоно).

Бабушкин. Һанаагаа бү зобогты.

Дружинина. Минии этигэжэ ябаһан хани тиигээ гэжэ гү?.. Иимэ аюул болохоо байхадань, та юундэ һанаа амар зугаалжа байнат?..

Бабушкин. Наталия Ивановна, номгорогты! Хүдэлмэришэдэй зэбсэгтэ дружина ерэнхэй.

Дружинина. Худал байжа болоо! Үнэншэнэгүйб!

Бабушкин. Бидэнтэй холбоотой үүдэнэй харуулшан генералай үгэ шагнаһан байна. Энэ Ранжуровай нүхэр солдат...

Ранжуров. А-а, Володя, Володя! Үнэн сэхэ хүн байха!

Бабушкин. Зай, ябая, замдаа хөөрэлдэхэбди! (Дружинина Ранжуров хоёртой гаранад).

Давыдова. Дуулаба гүт? Хэлэгүй юумэдэл байжа үгэбэб.

Повар. Одоол ухаатай хүн гээ һаа, Иван Васильевич бэеэрээ байна. Энэ хүнэй даабаряар хэды удаан литература зөөнэбиб...

Марченко. Таба минутын турша соо хамаг юумэн һанагдаагүйгөөр хубилба. Нимэл шадабаритай, гал түргэн бодолтой хадань «Иван Васильевичһаа революциин тэмсэл шудалан һурагты...» гэжэ Курнатовский хэлэдэг ха юм.

Давыдов. А-я-яа! Иван Васильевичын үгы һаа, бээрэһэн борбилоонууд шэнгеэр полициин гарта орохоёо байбабди!..

Повар. Энээн тухай би хэлээл һэмнайб!

Давыдова. Хани басагыень худалдажа абаад, Дружининае угтуулхадань хэн мэдэхэ гээшэб?

Повар. Нүхэд, гэнтэ Ранжуровнай һуладажа, Зайцевай гарта өөһэдөө орошоод байгуужабди.

Марченко. О-о. Ранжуров тухай ши бага мэдэнэш. Хаанай түрэһэн үдэр тэмдэглээн соогуур, Иван Васильевичын даабаряар подполковник Бырдинэй кабинет сооһоо документ хулуужа, бүхы «Забайкальский рабочий» газетын редакциие абарһан юм! Буудахадаа ямар мэргэн гээбши!.. Амандаа зууһан папиросышни буудахал.

Ранжуров. (ороно). Юу шашалдажа байгаабта. Энэ дорөө саада кладовко сооһоо буунуудые абагты. Мүнөө хүйтэн байна. Тоһондо затворынь хүрөөд байжа магад, шалгагты. (Тэдэнэр саада таһаг уруу оронод). Гарайнгаа пулаадуудые гаргагты!

Марченко (үүдээр бултайна). Юу?

Давыдова. Яахашни гээшэб?

Ранжуров. Гарайнгаа пулаадуудые гаргагты! (Давыдова Марченко хоёр). Ши, повар?

Повар. Ариг сэбэрэй комиссида харуулха болобо гүб?

Давыдова. Поварай пулаад тоһотой байгаа... (Булта энеэлдэнэд).

Ранжуров. Минии «амар мэндэ» гэхэдэ, саада таһагһаа буугаа бэлэн бариад гарахат. «Пулаад!» гэхэдэмни, пулаадаа Зайцевай ама уруу хэхэш.

Повар. Минии тоһотой пулаад хоолтой байха. (Булта энеэлдэнэ).

Ранжуров. Бү шууягты! Түргэн саада таһаг уруу орогты! (Тэдэнэр ороно). Энэ бузаршни бүхэли үдэшэндөө ерэжэ үгэнгүй зобоогшо аа гү? (Скамейкэ дээрэ ошожо һууна.) Эй-эй, яаһан хүйтэн гээшэб! (Гараа үлеэнэ.)

Марченко (үүдээр бултайжа). Кладовко соонь мүльһэн хүрэшэнхэй, зуурашахаар лэ!

Ранжуров. Тэсэгты, тэсэгты!

Давыдова (бултайна). Угаа ядахадаа дуу дуулажа һуугыш! Бидэ шагнажа һамаархабди.

Ранжуров. Үүдээ хаагты! (Үүдэн хаагдана.) Намаар артист хэхээ һанаа гүт! (Гэр соогуур өөдэ уруугаа ябана). Эх, юумэ хүлеэхэ дурагүй гээшэмни!.. (Ошожо һуугаад аргаахан дуулана).

Үргэнхэн Сэлэнгэнь үерлөөд,
Үндэрхэн һабаһаа халихань ха.
Харганаа Үртөөгэй сонгоолнууд
Хаанайнгаа албанһаа арсахань ха.

Э-э-э, юун хүйтэн гээшэб!.. (Давыдова Марченко хоёр үүдээ халта нээжэ шэбэнэн һагад, шэшэрэлдэһэн хоолойгоор хэлэнэд.) Дуула, дуула... Гоёор дууланаш! (Үүдэеэ хаанад).

Читэхэн Ингидэйнь тооһороод,
Шинелэйм нүхөөр сорьёно.
Шэрүүнхэн хасагайнь албанһаа
Шэнээ шадални барагдана.
Офицерхэн ноёноо мяхалжархёод,
Оронгол, Тамшаяа бусахам ха.
Багшахан Ленинһээ мэндые,
Баруунхан Тамшадаа абаашахам ха...

(Гэнтэ үүдэн сэлигдэжэ, поручик Зайцев буутай хоёр полициинхидтэй орожо ерэнэ). Юу уллабши! Гараа үргэ!

Ранжуров. Господин поручик, амар мэндэ! (Хана түшөөд һууһан зандаа хэлэнэ.)

Зайцев. Бодо гэнэм!

Ранжуров. Арад зон таниие гараа үргэгты гэжэ байнал! (һууһан шэгтээ, сонхонууд болон үүдэнүүдые тойруулан заана).

Зайцев. (хургыень дахаад харахадань: сонхо үүдээр хэдэн арбаад жадатай буунууд ёдойлдожо байна). Провокаци! (хашхараад, наганаа үргэхэтэйнь хамта, саада таһагһаа Марченко, Давыдова, повар гурбан гаража ерэнэ. Зайцев наганаа алдана.) Хара бузарнууд!..

Ранжуров (һууһан шэгтээ). Пулаад!.. (Марченко, Давыдова, повар гурбан Зайцевта аһалдажа амандань пулаад хээд, гарыень арадань уяжархина). Эдэ хоёрые!.. (Тэдэнэр полициинхидэй гар мүн лэ уяна.)

Дружинина (ороно). Зайцевтай ерэһэн 6 солдадуудые газаа арестовалаад байна!

Ранжуров. (һууриһаа бодожо, уроөһэн гараа үргэнэ. Сонхо, үүдээр бултайһан жадатай буунууд үгы болошобо). Наталия Ивановна, газаа сарай соо тэдэниие хаажархигты! (Дружинина гарана. «Ээ-э-э» гэжэ байжа юушьеб Зайцев хамараарая гүнгэнэнэ. Ранжуров хамаг харманиинь нэгжээд, документыень абана.)

Бабушкин. (Дружининатай ороно.) О-о, поручик айлшан өөрөө орожо ерээд байна бы...

Ранжуров. Энэ документынь!

Бабушкин (документыень абажа, иража үзэнэ). Хуурмаг бэшэ, ёһото поручигай үнэмшэлгэ... (Марченкода үгэнэ). Хүдэлмэришэдые дахуулжа ошсод, 13 вагон зэбсэгыень сүм тушаажа абагты! (Зайцев шүдөө үбдэһэн юумэдэл, хамараараа ёолоод, үбдэг дээрээ һуушаба.)

Ранжуров. Бодо гэнэм! (Зайцев сошожо бодоно.) Эдэ хоёр полициинхидые абаашаад, тэдэ зургаан солдадуудтайнь хамта хаагты! (Марченко повар хоёр тэдэниие гаргана.)

Бабушкин. Үлүү газар шууянгүй, хамаг хүдэлмэришэдтэ буу зэбсэгынь тараагаад, энэ яндан поручигые бариһан шэнгеэрээ мүн лэ шууягүйгөөр харуулшадые тушаагты! (Зайцев гараа арбагануулжа байжа, хамараараа гиинана.)

Бабушкин. Энэмни юундэ арбагашааб? Үгэ хэлэхэеэ һанаалтай? Аманайнь пулаад абагты! (Ранжуров пулаадыень абажа, Давыдовада үгэнэ.) Бари!

Зайцев. Иван Васильевич Бабушкин, би шинии үнинэй таниха, хуушанайш дайсан гээшэб, гуйха, гэмшэхэеэ һананагүйб. Үхэхынгөө урда тээ нэгэ юумэ мэдэхэ дурамни хүрэнэ..

Бабушкин. Ямар юумэ гээшэб?

Зайцев. Манай хамаг нюуса ябуулгые хайшан гээд сат үргэлжэ мэдэнэбши?

Толгой дээрэшни тохёолдохоо байһан аюулые яажа уридшалан таажа шаданабши?

Бабушкин. Би гансаараа бэшэ, арад зон бүхыдөө таанадые үдэр һүнигүй мүрдэнэ. Би тэдэ зоной нэгэниинь гээшэб!

Зайцев. Тиихэдээ...

Ранжуров. Пулаад!.. (Давыдова пулаад амандань хэжэрхинэ). Дуугархыса дуугарааш. Хашхархыса хашхарааш! Хүрөө! (Марченко повар хоёр оронод).

Ранжуров. Наашаа эндэ ороод амаржа бай! (Зайцевые кладовко уруу хаяна).

Бабушкин. Зэй, саг бага үлэбэ. Битнэй ябахамни! Ши ошожо, зэбсэг аба! (Марченкотай удаан тэбэрилдэнэд.) Амжалта хүсэнэб! Революциин илахань болтогой! (Повар, Давыдова, Дружинина гүрбые ээлжээлэн тэбэрижэ, шангаар оэоно). Зай, Ранжуров, алим бэ тэрэ минии туламтай юумэн?

Ранжуров. Тулам соотнай кружка байһаниинь, энэ чемодан дотор хээб! (Пеэшэн сооһоо бишыхан чемодан гаргажа үгэнэ.)

Бабушкин. Туламни хаанаб?

Ранжуров. Мүнхэ дурасхаал болгон би абааб! (Шинелиингээ үбэрһөө гаргажа харуулна.)

Бабушкин. (Туламыень абажа, хара гадарынь хуу татаад, улаан доторыень дэлгэнэ.) Сооро буудуулһан энэ улаан тут Бауман барижа, политическэ хэрэгээр Таганска түрмэдэ һуугшадые табиха эрилтэ хэжэ, бүхы Москвагай хүдэлмэришэдөөр хамта үйлсэдэ гараад ябахадань, хара сотниин этээгээд углуугай саанаһаа сабиргай уруунь түмэрөөр сохижо унагааһан юм... Революционерэй барижа ябаһан энэ туг эхын торгон шаали шэнгеэр тэрэнэй толгой орёогоо һэн. (Тэдэнэр малгайгаа абана). Энэ тугаарнь бүд туламай дотор хэжэ, Якутск сүлэгдэһэн бидэнэртэ бүхы Москвагай хүдэлмэришэд сухаари эльгээһэн юм. Тэрэ сухаариинь хаатаржан бүхэндэ, нэгэ нэгээр хубааһаад, политическэ хэрэгээр Яхадай түрмэдэ һуугаашад 1904 оной февралиин 18-да энэ туг доро Курнатовскиин хүтэлбэреэр зэбсэгтэ эсэргүүсэл хэһэн юм. Мүнөө энэ дурасхаалта тугые торгон пулаадай орондо эрхим нүхэр Цыремпил Ранжуровтаа ахадүүгэй тэмдэг болгон бариинаб!

Ранжуров (үбдэг дээрээ һууҗа, тугыень үбсүүндээ хашан таалана). Буряд арадайм зүрхэнэй шуһатай ябаһан сагта энэ тугай үнгэ буурахагүй!

Бабушкин. Зай, баяртай! (Ранжуровтай бүхөөр тэбэрилдэнэ).

(Хүшэгэ).

ЭРХИМ АЖАЛАА ЭХЭ ОРОНДОО ЗОРЮУЛНА

Түрүү хүнүүд тухай

Уншагшадай бэшэгүүдэй шэнжэлэл

Түрэл партиингаа түүхэтэ XXI съездын табиһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлэн, байгша ондо һү, мяха, нооһо, үндэгэ болон бусад продуктнуудые бүри элбэг дэлбэгээр абажа, долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө оронооймнай хүдөө ажалшад, малшад үдэрһөө үдэртэ улам эршэмтэйгээр, шэн зоригтойгоор ажаллажа байна.

Бурят оронойнгоо Россин гүрэнэй һайн дурааараа нэгэдэһээр 300 жэл гүйсэһэнэй түүхэтэ ойе угтажа байһан республикын колхоз, совхозуудай һаалишад, мал адуулагшад, хонишод болон тарьяашад, механизаторнуудай үнэн шударгы, оролдосотой һайн һайхан ажал хэрэгүүд тухай уншагшад, хүдөө бэшэгшэдэй олон тоото бэшэгүүд редакцидамнай ороно. Тэдэнэй заримыень хаража үзэе.

— Ород, бурят арадуудай хэтэ мүнхын, бата бэхи хани барисаанай айхамшагта һайндэрые ажалай бэлэгээр угтахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсон, манай колхозой һаалишад хүхэ ногооной үедэ садаал һаа һү ехээр һааха зорилготойгоор ажаллана,— гэжэ Хэжэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ артелиин парторганизациин секретарь нүхэр **Ц. Тогмитов** бэшэнэ. Эндэхи түрүү һаалишан Жибзэма Гармажапова байгша ондо үнеэн бүриһөө 200 литр һү һааха уялгатай аад, мүнөө жэлэй үнгэрһэн 5 һарын турша өөрынгөө даажа байһан үнеэн бүриһөө 1070 литр һү һаажа, аймагайнгаа колхозуудай һаалишадай дунда эгээл эрхим амжалта туйлаа. Мүн тус артелиин залуу һаалишан хүбүүн Владимир Базаржапов тэрээнһээ балайшье гээгдээгүй, үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һаагаад байнхай. Һаалишадайнгаа оролдосото ажалай ашаар артелиинхид гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэв.

— Хэжэнгын аймагай «Коммунизм» артельдэ комсомол хүбүүн Батошулуун Ванданов 2-дохи жэлээ 15 үнеэ даажа абаад, һаалишанаар ажаллажа байбашье, оролдосотой бэрхэ байһандаа олондо мэдээжэ болонхой. Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэдээ бултынь түрүүлээд, тус бүриһөөнь 800 гаран литр һү һаагаа,— гэжэ нүхэр **Д. Николаев** мэдээсэнэ. Мүн хүдөө бэшэгшэ нүхэр **Б. Жимбеев** эндэхи «Победа» колхозой түрүү хонишон Гармахандa Дарижаповагай ажал тухай иигэжэ бэшэнэ: энэ хонишон нёдондо гансаараа 150 түлгэ хонидые нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр харууһалаад, тэдэнһээ 160 хурьга абажа түлжүүлээ һэн. Нүхэр Дарижапова байгша ондо хаража байһан 300 эхэ хонидоо бултыень искусственна аргаар үрэжүүлээд, мүнөө 290 гаран хурьга абаад байна. Тэдэнэйнгээ заримые дахин үрэжүүлээд, намар хэнзэлүүлхэ зорилготой.

— Эбтэй, эетэй, шударгы бэрхэ һаалишад, эгэшэ дүүнэр Тамара Еремеева, Зоя Согонова хоёрые XX партсъездын нэрэмжэтэ артельдэ үбгэн залуугүй магтадаг юм. Эдэнэр аяар холын Татар оронһоо манай республикада нүүжэ ерээд, эндэ 4 жэлэй туршада һаалишадаар ажаллаха зуураа, энэ мэргэжэлые эрхимээр шудалан, жэлһээ жэлдэ һайн амжалта туйладаг болонхой гэжэ хүдөө бэшэгшэ нүхэр **Н. Табдаева** Зэдын аймагһаа бэшэнэ. Эгэшэ дүүнэр энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө тус тустаа 2 мянган литр һү һаахын түлөө хоорондоо мүрысэн ажаллажа, мүнөө жэлэй үнгэрэгшэ 5 һарада үнеэн бүриһөө 674 литр һаажа түрүүлбэ. Тиибэшье Тамара Степановна дүүһээн гээгдэхэгүй гэжэ баһал оролдон, энэ үе соо үнеэн бүриһөө 595 литр һү һаагаа. Эгэшэ дүү хоёрой эршэтэ ажалай мүрысөөн артелиин бусад һаалишадые амжалтада зоригжуулна. Эндэ мүнөө сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө 7—8 литрһээ багые һаадаг хүн үгы болонхой.

Баян элдин Бичура нютагай тарьяашад, механизаторнуудай ажалай амжалта тухай хүдөө бэшэгшэ нүхэр **С. Улзытуев** иигэжэ мэдээсэнэ: аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд энэ жэлдэ орооһо тарьянай һайн ургаса абахын тула хабарайнгаа тарилгые хаһа сагтань, эрхим шанартайгаар хээ һэн. Эндэ тарилгын үедэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ нүхэр С. С. Ванчиковай хүтэлбэрилдэг 2-дохи комплексно бригадынхид түрүү һуури эзэлээ. Тус бригадын бэрхэ трактористнар, Чойдок Бадмажапов, Бимба Бадмаев, Бадмацырен Цыбикжапов, Наразамбал Жигжитов гэгшэд орооһо тарьяа тариха, пар хахалхадаа халаан бүриингөө даабариие ходоодоо 120—130 процент дүүргэдэг байгаа. Эдэнэр мүнөө ургасаяа харууһалха, пар хахалха хүдэлмэри үдэр һүнигүй ябуулна.

Мүн тус колхоздо 15 жэлдэ мал ажал дээрэ хүдэлһэн дүй дүршэл ехэтэй һаалишан Эрдэнсу Банзаровагай эсэшэ сусашагүй, үнэн сэхэ ажал хүдэлмэриие манай газетын уншагша нүхэр **М. Дымбрылова** магтан бэшэнэ. Эрдэнсу Нацыковна нёдондо өөрынгөө даажа байһан үнеэн бүриһөө 1613 литр һү һааһан аад, энэ жэлдэ үнеэдэйнгээ тус бүриһөөнь 2200 литр һааха уялга абаа юм. Тэрэ хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө оролдожо, май һарада үнеэн бүриһөө 164 литр һү һаагаад, мүнөө июнь соо 200 литрһээ дээшэ һаахын түлөө тэмсэнэ. Гадна нютагайнь зон нүхэр Банзаровагай ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, тэрэниие Харланай сомоной Соведэй депутадаар һунгаанхай. Тиихэдэ Бичурын совхозой 3-дахи отделениин луговод Батомунко Очиров энэ хабартаа үдэр һүнигүй шахуу ажаллажа, даажа абаһан сабшалангайнгаа газарые 2 дахин уһалһан тухайнь хүдөө бэшэгшэ нүхэр **Д. Тогошиев** манда дуулгаба.

Холын хойто Курумканай Карл Марксын нэрэмжэтэ артелиин залуу һаалишан Люся Санданова, мүн эндэхи Сталинай нэрэмжэтэ колхозой кукурузашад Ухин Дылыков, Жаргал Будаев гэгшэдэй үдэр бүриин үнэн зүрхэнэй оролдосото ажалые уншагшад нүхэд **О. Бадмаев**, **К. Бадмаев** магтан бэшэнэ.

Мөөрөөшын отделениин (Кяхтын совхоз) механизаторнууд энэ жэлдэ орооһо тарьянай болон бусад ургамалнуудай баян ургасын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэнэ,—гэжэ аймагай газетын хүдэлмэрилэгшэ нүхэр **С. Климовэй** бэшэг соо хэлэгдэнэ. Эндэ эрхим трактористнар нүхэд Хозеев, Федосеев, Разуваев гэгшэдэй агрегадууд хамта 2 мянгаад гектар хабарайнгаа тарилгые богони болзорто, һайн шанартайгаар дүүргээд, пар ехээр бэлдэжэ, мүн ургаса харууһалха хүдэлмэри үргэнөөр хэжэ байнхай.

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Кукурузын тарилгада харюусалгагүйгөөр хандана"

Кяхтын аймагай Калининай, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудта кукуруза тарилгын удааруулагдажа, кукурузашадай звенонуудай харюусалгагүйгөөр хүдэлжэ байһан тухай дээрэ дурсагдаһан гаршагтайгаар манай газетын майн 30-най номерто толилогдоһон статья соо хэлэгдэһэн байгаа.

—Статья соо заагдаһан баримтанууд булта зүб байба,—гэжэ Кяхтын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Зинченко манай редакцида мэдээсэбэ. Аймсоведэй гүйсэдкомой, хүдөө ажахын инспекциин зүгһөө эдэ дутагдалнуудые усадхаха талаар зохихо хэмжээн абтаа. Тус колхозуудта кукуруза тариха түсэб июниин 6-да квадратно-гнездовой аргаар таригдажа дүүргэгдээ.

Уран зурагай выставкэ

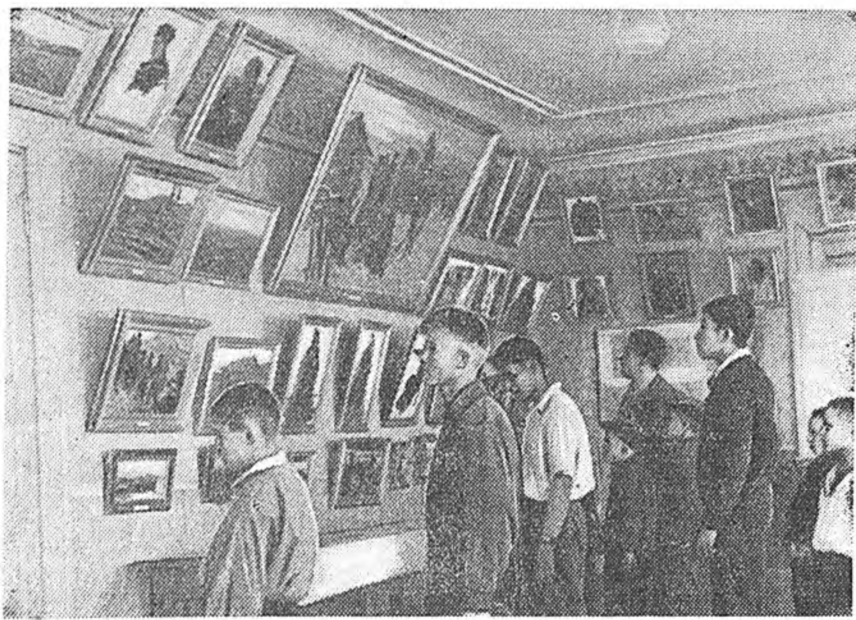

Ангарай уран зурааша Л. С. Новицкиин зурагуудай выставкэ һаяхан Усть-Ордын Культурын байшан соо эмхидхэгдэжэ, харагшадай анхарал хандуулба. Тэндэ 75 зураг табигдаа.

Нүхэр Новицкиин бурят хүнэй абари зан, ажабайдал һайнаар мэдэдэг байһаниинь зурагуудые харахада элиржэ үгэнэ.

«Намартаа Агын талада», «Байгалай эрьедэ» гэжэ зурагуудыень харахада, бурят зоной ажаһуудаг газар дайдын зүүн заха баруун заха хоёрой илгаае тон элеэр зураглан гаргажа шадаа.

«Ород сэрэгшэдтэй монгол партизануудай уулзалга» гэһэн зурагынь хоёр арадай хоорондохи бата бэхи нүхэсэл харуулна.

Карандашаар хэһэн зурагуудынь баһал хүнэй сэдьхэл хүдэлгэмөөр.

Тус выставкэ хараад байхада, уран зурааша Новицкиин шадабари, дүршэлэй улам ургажа байһаниинь, саашадаа удха түгэлдэр, уран һайхан зурагуудые бүтээхэ байһаниинь тодорно.

М. Мадаев.

Зураг дээрэ: Л. С. Новицкиин зурагуудай выставкые ажалшад хаража байна.

П. Итыгиловэй фото.

Һурагшад олоороо аяншална

Зунай урин дулаан саг ерэжэ, һурагшад зунайнгаа амаралтые һонирхолтойгоор үнгэргэжэ эхилбэ. Тэдэнэрэй нэгэ зариманиинь республикынгаа газар дайдые шэнжэлхын зорилгоор туристска аяншалгада гарана. Зарим һурагшад элдэб түүхэтэ газарнуудаар ябаха юм.

Ашагта малтамалнуудые бэдэрхэ тушаа энэ жэлдэ соносхогдоһон экскурсида городой һурагшад олоороо хабаадалсахань. Городой олохон һургуулинууд өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые геологическа аяншалгада эльгээгээ. Аяншалгаһаа ерэгшэд энэ жэлэй июль һарада үнгэргэгдэхэ туристнуудай зургаадахи слёдто хабаадалсажа, геологическа аяншалгада ябаха үедөө ямар малтамалнуудые элирүүлһэн тухайгаа элидхэхэ юм.

Хүдөө нютагуудһаа республикын туристнуудай станцида эдэ үдэрнүүдтэ һурагшад улам олоороо ерэнэ. Тэдэнэр республикынгаа ниислэл хототой танилсахын зорилгоор музей, театрнуудта ороно. Промышленна предприятинуудаар, олзоборилгын артельнүүдээр ябажа, түүхэтэ памятнигуудые харана.

Туристска аяншалгада манай республикын хүдөө нютагуудһаа, ороноймнай бусадшье областьнуудһаа ерэһэн айлшад түүхын музейдэ, тэрэшэлэн байгаалиин баялиг харуулһан музейдэ орожо хараһан, городой кино, театрнуудаар, промышленна предприятинуудаар ябаһан байна. Кемеровскэ областьһоо ерэһэн туристнууд городоор ябаһанайнгаа удаа Байгалай эрье ошоо. Энэ зунай турша соо олон туристнууд манай городто ерэхэ юм.

Р. Серебрякова.

Пионернүүдэй табадахи слёт үнгэргэгдэбэ

Эдир пионернүүдэй слёт Улан-Удэ городто дүтэшэг Сотниково тосхондо 5 үдэрэй турша соо болоно дүүрэбэ. Россин гүрэнтэй Бурят оронoй һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан республикын пионернүүдэй 5-дахи слёдто 400-гаад пионернүүд суглараа.

Слёдой түрүүшын үдэр пионернүүд майхануудые дэлгэжэ, үни удаан наадажа сэнгэһэн байха юм.

Слёдто хабаадагшад 5 үдэрэй турша соо элдэб спортивна мүрысөөнүүдые үнгэргэһэн, һонирхолтой дуу, танцануудые наадаһан байна. Мүн эндэ сугларагшад эдээ хоол һайнаар, түргөөр бэлдэжэ һураһанаа, ажалда бэрхэ болоһоноо харуулһан байна.

Д. Санжиев.

ЭЛДЭБ ҺОНИН

Шэнэ хүүргэ ашаглалгада үгтэбэ

Ахын аймагай ажалшад хоорондоо ябалсахадаа һаадгүйгөөр гол горхонуудаа гаталхын зорилгоор Аха, Синца, Жомболок горхонууд дээгүүрээ хүүргэ барихаар хараалһан юм. Мүнөө эдэнэр урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлжэ, эдэ голнууд дээгүүрээ хүүргэ барижа дүүргэбэ. Хүүргэ дээгүүр ашаа шэрэдэг автомашина, трактор ябадаг болоо. Хүүргэ барилгада модошо дархашуул Б. Хайданов, Г. Николаев гэгшэд илангаяа һайнаар, оролдосотойгоор ажаллаһан байна.

П. Жужаев.

Үхибүүдые хүмүүжүүлэгшэд

Злата Ивановна Шумакова Закаменай аймагай Цакир тосхоной хүүгэдэй садые эрхилэгшээр 8-дахи жэлээ ажаллажа байна. Нүхэр Шумакова энэ үе соо олон үхибүүдые хүмүүжүүлжэ гаргаа. Злата Ивановнатай сугтаа ажалладаг В. Аносова, М. Жаркова гэгшэд үхибүүдтэ мүн лэ энэрхыгээр хандажа, һайнаар хүмүүжүүлхые оролдоно.

Б. Шоенов.

Һурагшад колхоздо туһална

Үхибүүдэй зунай амаралта эхилжэ, тэдэнэрэй нэгэ зариманиинь пионернүүдэй лагерьта ошоно, нүгөөдүүлынь колхоз, совхозуудай ажал хүдэлмэритэй танилсана. Бичурын аймагай Хэрээтын һургуулиин һурагшад колхоздоо туһалха гэжэ шиидээ. Эдэнэр 6 мянган дальбараа даажа абаад, ээлжээгээр харууһална.

Г. Доржиев.

ШАТАР

Ехэ һайндэрэй хүндэлэлдэ үнгэргэгдэжэ байһан шатарай мүрысөөнэй долоодохи тур болобо. Нааданай эхилхэдэ Быков Голубевтой наадахадаа уданшьегүй шүүгээ. Шатаршан Власов Назимовые, Могордоев Цыденовые, Самарин Пронинине, Сумкин Пуртовые; Берсутский Черноскутовые, Мункоев Бурловые шүүһэн байна. Сампилов Галданов хоёрой наадахыень хүнүүд һонирхон хараа. Сампилов хоёр хүбүүгээр мориёо үгөөд, удаан саг соо доботолжо, нүгөөдэеэ шахардуу байдалда оруулаа. Тэдэнэрэй парти хойшолуулагдаа.

Долоодохи турай һүүлээр мастер Быков Власов хоёр тус тустаа 6—6 очкотой болоод ябана. Шатаршан Берсутский абажа боломоор 7 очкоһоо 5,5 очкотой болонхой.

В. Мамилов.

Үнеэдтэ доботолһон баабгай алуулаа

Эртэ үглөөгүүр Поперечнэ тосхоной (Яруна) баруун талаар үнеэдэй бэлшэжэ ябатарнь бургааһан сооһоо нэгэ баабгай гаража, тэдээндэ доботолһон байна. Энэ ушарые хараһан нютагай хүн зон ангуушадта дуулгажа, баабгайе алуулаа.

Ангуушад Д. Санжиев, И. Белоусов гэгшэдэй баабгайе алахадань 140 килограмм мяхан гараба.

Ц. Жамсаранов.

Киногой удхые ойлгуулхын тула...

Кино хадаа бүхы искусствын эгээ һонирхолтойнь юм. Манай ороной кино харагшад шэнэ картина бүхэниие сэхэл урматайгаар угтадаг. «Номгон Дон», «Коммунист», «Ленин тухай рассказууд», «Хүнэй хуби заяан» гэхэ мэтэ картинануудай гол геройнуудай хуби заяан харагшадые һонирхуулдаг байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай кинематографи мүнөө үеын хүнүүдэй алдарта ажал, дайнай жэлнүүдтэ совет арадай эрэлхэг зоригтойгоор дайсадтай тэмсэһэн тэмсэл, амгалан ажал дээрэ тэдэнэй гайхамшагта габьяа харуулһан тухай картинануудые зохёожо гаргаа.

Манай партиин түүхэтэ XXI съезд орон дотороо коммунизм байгуулха асари ехэ түсэб баталхадаа литература болон искусствода нилээд ехэ анхарал хандуулһан байна. Тэрэ тоодо киноискусство тухай онсо тэмдэглэгдээ. Долоон жэлэй түсэбэй ёһоор жэл бүри 200 шэнэ фильм гаргагдаха юм. 1965 оной һүүл багаар ороноймнай колхоз, совхоз бүхэн өөһэдтөө киногой түхеэрэлгэтэй болохо. Тиихэдэнь орон соомнай киноустановкын тоо 118—120 мянгада хүрэхэ байна.

Энэ үедэ манай гүрэнэй алишье углуу хизаарта, элдэб олон яһатанда кино харалга юрын хэрэг болоо. Тэрэ тоодо Бурядайшье республикада кино харалга үргэдхэгдөө. Бурят арад советскэ үедэ өөрынгөө культура болон искусствода тон ехэ амжалта туйлаа. Бурядай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо, баледэй театр республикаһаа сааша суутай болонхой. Бурят хэлэн дээрэ оперо, пьесэнүүд табигдана. Республикын кино харагшад түрэл хэлэн дээрээ бэшэгдэһэн кинокартинатай болохоһоо гадна, ондоо хэлэн дээрэ табигдаһан фильмын кадрнуудай доогуур бурят хэлээр бэшэһэн байхадань омогорходог.

Республикын эгээ холыншье тосхонуудта элдэб городуудай студинуудһаа асарагдаһан кинонууд харуулагдажа, ажалшад киногой элитэ артистнуудтай танил болоно. Фильмын кадрнуудай доогуур бэшэмэл бэшэг «субтитр» гэжэ нэрлэгдэдэг.

Олон союзна республикануудта «субтитр» хэлгэ эмхидхэгдэѐ. РСФСР-эй Культурын министерствын Москвадахи субтитрын мастерской 18 ондоо хэлэн дээрэ субтитр хэдэг. Эндэ мүн бурядшье хэлэн дээрэ субтитр хэгдэдэг юм.

Заримдаа фильмын геройнуудые түрэлхи хэлэн дээрэ дуугаргажа болгодоно. Энэ хадаа дубляж хэгдэнэ гээшэ. Дубляж хэлгэ нилээд хүндэ ажалтай. Нэгэ фильмдэ дубляж хэхэ гээ һаа, аяар һараһаа үлүү ажал хэрэгтэй, харин энэ үе соо 18 хэлэн дээрэ 4—5 фильмдэ субтитр хэжэ боломоор байдаг.

Субтитр хэлгэ тиимэшье барагтай хэрэг бэшэ. Жэл ерэхэ бүри субтитр хэлгэ үргэдэжэ байнхай.

1958 ондо Бурядай республикын ажалшадта 39 фильм субтитр хэжэ эльгээгдээ. 1959 оной нэгэдэхи хахадта 33 фильмдэ субтитр хэгдэбэ. Субтитр хэһэн фильмнүүдэй дунда советскэ киноискусствын элитэ фильмнүүд бии. Жэшээнь, «Ленин тухай рассказууд», «Номгон Доной» 3 сери, «Идиот», «Минии хайрата хүн», «Партизанай ошон» гэхэ мэтэ олон.

Эдээнһээ гадна, һаяын сагта үшөө олон фильмнүүдтэ субтитр хэгдэхээр хараалагданхай. А. Толстойн трилогёор зохёогдоһон «Эгэшэ дүүнэр», «1918 он», «Бүрхэг үглөөгүүр» гэһэн фильмнүүдтэ наадаһан артистнуудтай харагшад һаяар ушарха юм. Тэдэнэй дунда хүндэ хүшэр туйлалтануудые дабажа, шэнэ Россин бүрин эрхэтэ ажалшад болоно ороһон Телегин, Рощин, Катя болон Даша гэгшэд бии.

«Ленфильм» студиин гаргаһан «Һүүлшын дюйм» болон бусад картинануудта мүн лэ бурят хэлэн дээрэ субтитр хэгдэхэ.

Мүн ороной бэшэшье студинуудта табигдаһан фильмнүүдтэ субтитр хэгдэхэ байна. Свердловскэ студиин «Ваня», Ереванай студиин «Минии нүхэр тухай», Белоруссиин студиин «Басаган эсэгэеэ бэдэрнэ» гэжэ фильмнүүдтэ бурят хэлээр субтитр хэгдэхэ юм.

Бурядай республикын кинотеатрнууд болон хүдөөгэй клубуудта һаяар харуулагдаха эдэ фильмнүүд советскэ киноискусствын удхые ойлгоходонь ажалшадта туһалха байна.

А. Шенкман,
РСФСР-эй Культурын министерствын субтитрын мастерскойн главна редактор.

Хилын саанаһаа

ПОРП-гэй ЦК-гэй II пленум

В. Гомулкын элидхэл

ВАРШАВА, июниин 22. (ТАСС). ПОРП-гэй ЦК-гэй II пленум эндэ хүдэлмэреэ эхилээ гэжэ урда тээнь мэдээсэгдээ һэн.

1959—1965 онуудта хүдөө ажахые хүгжөөхэ гол шухала асуудалнуудаар ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Владислав Гомулка элидхэл хээ. Элидхэлшэ иигэжэ тэмдэглээ. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ юрэнхы даалгабаринуудые партиин III съезд хараалаад, директивэнүүд соогоо хараадаа абаһан байха юм. 1965 ондо 1958 онойхитой сасуулбал, хүдөө ажахын продукциин ургалта бүхы дээрээ 30 процент байхаар директивэнүүд соо хараалагдаһан байгаа. Хүдөө ажахын продукциин иимэ ургалта манай экономикын хүгжэлтын бусад үрэ дүнгүүдые ойрын долоон жэлэй турша соо туйлаха хэрэгтэ горьтойхон удхашанартай гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ургалтын асуудал ПОРП-гэй ЦК-гэй пленумэй болон Таряашадай нэгэдэмэл партиин главна комитедэй пленумэй хамтын шиидхэбэреэр тодорхойлогдохо ёһотой юм. Иимэ шиидхэбэриин проект хамтаржа зохёогдоод, ПОРП-гэй ЦК-гэй пленумэй, мүн ОКП-гэй ГК-гэй пленумэй зүбшэн хэлсэлгэдэ мүнөө табигдаад байна гэжэ В. Гомулка мэдүүлээ.

Хүн бүхэндэ абажа үзэбэл, хүдөө ажахын продуктнуудые хэрэглэлгэ 1965 ондо 1958 онойхитой сасуулбал, мяхаар 40 килограммһаа 49 килограмм, сахараар—28,8 килограммһаа 34 килограмм, һү болон сагаан эдеэгээр, һүндэ оруулжа тоолобол, 354,4 литрһээ 420 литр хүрэтэрөө нэмэхэ байна гэжэ элидхэлшэ һануулаа.

Арадай Польшын тогтоһонһоо хойшонхи үе соо эдеэ хоол хэрэглэлгын эрид дээшэлһые харуулһан тоонуудые В. Гомулка дурдаа. Дайнай урда тээхи үетэй сасуулбал, 1958 ондо хүн бүхэндэ абажа үзэбэл, мяха, сүсэгын тоһо хэрэглэлгэ 145,5 процентээр, сахар—200 процентээр, һү болон сагаан эдеэн —35,1 процентээр нэмэһэн байха юм.

1956—1958 онуудта мяха, сүсэгын тоһо хэрэглэлгын тон ехээр нэмэһэндэ анхарал хандуулха зуураа, хамагай түрүүндэ ажалшадай бодото салин хүлһэнэй нэмэһэнэй, хүдөө ажахыда хүдэлдэг хүн зоной олзо доходой дээшэлһэнэй, тэрэшэлэн мяха болон арадай хэрэглэлэй бусад эд бараанай сэнгүүдэй тэнсүү тааруугаар тогтоогдоһоной ашаар һүүлэй гурбан жэлэй турша соо эдэ продуктнуудые хэрэглэлгэ түргэнөөр нэмэһэн байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Польшын хүдөө ажахын мүнөөнэй байдалые шэнжэлхэ зуураа, мал ажалай продукциин удааншагаар нэмэжэ байһанда ПОРП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь анхарал хандуулһан байна. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ абажа үзэбэл, газар таряалангай продукциин сэнгэй дайнай урда тээхи үеынхидэ орходоо 34,4 процентээр нэмэһэн байгаа һаань, мал ажалай продукциин сэн бүхы дээрээ 77,7 процентээр нэмэһэн байна. Энэ ушар арадай ажахыда бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулна.

1959—1965 онуудта бэелүүлхээр хүдөө ажахын үмэнэ табигдаһан даабаринуудые дүүргэхын тулада ПОРП-гэй ЦК-гэй политбюро иимэ хэмжээ-ябуулгануудые дурадхана:

1) Оньһожоруулгын талаар партиин III съездын директивэнүүд соо заагдаһан даалгабаринуудые иигэжэ хубилгахые дурадхагдана: 1959—1965 онуудта хүдөө ажахыда 80 мянган трактор үгтэхөөр хараалагдаһан байгаа һаань, 122 мянган трактор үгэхэ; 8,9 миллиард злотых сэнтэй шагтагалдаг болон бусад багажа зэмсэгүүд үгтэхөөр хараалагдаһан байгаа һаань, 19 миллиард злотых хүрэтэр сэнтэй иимэ зэмсэгүүд үгтэхэ. 9,5 миллиард злотых сэнтэй морин зэр зэмсэг үгтэхэ юм. Энэнь түсэбөөр урда тээнь хараалагдаһанда орходоо 0,9 миллиард злотыгаар ехэ юм. Тракторна түхеэрэлгэнүүдые түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор үгэлгэ 1965 ондо таряашадай ажахын полевой гол хүдэлмэриин гурбанай нэгэ хубиие оньһожоруулаад, 300 мянган мори унаа сүлөөлхэ арга олгохо байна.

2) Газар һайжаруулгын талаар 1961—1965 онуудта хэгдэхэ газар һайжаруулгын хүдэлмэриин программые үргэдхэжэ, энэ хүдэлмэридэ, 17 миллиард злотых хүрэтэр мүнгэ һомолхо гэжэ политбюро дурадхана. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, капитальна хүдэлмэридэ һомологдохо мүнгэн зөөри энэ табан жэлэйхидэ орходоо гурба дахин нэмэхэ юм. 1961—1965 онуудта газар һайжаруулха хүдэлмэриин хэгдэһэнэй ашаар үбһэндэ оруулжа тоолобол, тухайлхада, 8 миллион тонно тэжээл нэмэжэ абтаха.

3) Хүдөөгэй барилгада долоон жэлэй турша соо 23,4 миллиард злотых уриһаар үгтэхөөр хараалагдана. 1961—1965 онуудта хүдөөдэ 40 миллиард шахуу злотых сэнтэй 1200 байрын гэрнүүд болон ажахын барилганууд хэгдэхэ юм.

Бага, багашаг газартай таряашадые мүнөө үеын техникээр һайса хангаха ябадалые хүдөө ажахын үнэтэ машинануудые хамтынгаа зөөрэер хамжажа худалдан абаха, тэдэниие хамтаараа хэрэглэхэ аргаар бэелүүлжэ болохо байна гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Газар һайжаруулха, барилга хэхэ гээшэ таряашадай хамтаараа оролдолго гаргахыень эринэ. Таряашадай дунда олониитын-экономическа, эмхидхэлэй хүдэлмэри хэхэ шухала болоно. Тус тустаа ажаллалгые харилсан туһалалсалгатай, гүрэнэй туһаламжатай тааралдуулан, бүри һайн шанартай продукци улам элбэгээр гаргаха хэрэгтэ таряашадые элсүүлхэ гээшэ гол зорилго болоно. Хүдөө ажахын кружогуудые байгуулга эмхидхэлэй иимэ хүдэлмэри болоно үгэнэ. Таряашадай ажахыда зорюулагдаһан тракторнууд болон машинануудай олонхинь эдэ кружогуудай мэдэлдэ байха зэргэтэй.

Хүдөөгэй капитальна хүдэлмэридэ зорюулагдахын тулада, хамтын хүсөөр хүдөө ажахые хүгжөөхын тулада фонд байгуулха гурим тухай В. Гомулка саашань хэлээ. Энэ фонд таряашадай ниитын организаци бологшо хүдөө ажахын кружогуудай мэдэлдэ үгтэхэ ёһотой. Газар таряалангай үйлэдбэриин кооперативууд энэ фондые хэрэглэлсэхэ юм.

Хүдөө ажахын кружогуудай үүргэ болон удхашанарые дээшэлүүлхэ энэ гол ёһон хүдөөдэ партиин бэелүүлхэ политикын асуудалнуудаар партиин III съездын шиидхэбэридэ нэмэлтэ боложо үгэнэ. Энэ шиидхэбэриин гол удхань юуб гэхэдэ, хүдөө ажахые социалистическэ хүгжэлтын замаар үргэнөөр дабшуулха гэһэн зорилготой юм гээд элидхэлшэ заагаа.

Баруун гүрэнүүдэй зонхилхы хүнүүд НАТО-до Франкое абахые хүсэнэ. (газетэнүүдһээ абтаа).

АБАЖА БОЛОХООР ЛЭ ДАА! ТАСС-эй фотохронико.

КПСС-эй ЦК-гэй делегаци Парижда ерэбэ

ПАРИЖ, июниин 23. (ТАСС). Франциин Коммунистическэ партиин үглөөдэр нээгдэхэ съездэ хабаадахын тулада нүхэр М. А. Суслов, Н. В. Подгорный, Б. Н. Пономарев гэгшэдһээ бүридэһэн КПСС-эй делегаци мүнөөдэр Парижда ерээ.

ЦК-гэй генеральна секретарь Морис Торез, ЦК-гэй секретарь Жак Дюкло, Франциин Коммунистическэ партиин бусад хүтэлбэрилэгшэд, тэрэшэлэн СССР-һээ Францида байдаг элшэн сайд С. А. Виноградов, посольствын хүдэлмэрилэгшэд, советскэ эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, советскэ болон Франциин журналистнууд ле Бурже гэжэ аэродром дээрэ делегациие угтаа. Угтагшадай дунда академик А. Н. Туполев байлсаа. Самолёт бүтээлгээр уласхоорондын XXIII салондо Советскэ Союзай хабаадалсажа байһан дээрэһээ А. Н. Туполев Парижда ошоһон байгаа.

СССР-тэ, арадай демократиин оронуудаар аяншалһан тухайгаа Цой Ен Ген элидхэл хэбэ

ПХЕНЬЯН, июниин 23. (ТАСС). Корейн Ажалай партиин ЦК-гэй Президиумэй, КНДР-эй Арадай Ехэ суглаанай Президиумэй, КНДР-эй Арадай Ехэ Министрнүүдэй Кабинедэй хамтын заседани үсэгэлдэр боложо, СССР-тэ, арадай демократиин оронуудта аяншалһан тухайгаа Арадай Ехэ Суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ Цой Ен Ген элидхэл хээ.

Социализм байгуулха талаар аха дүү оронуудай арадуудай туйлаһан амжалтанууд тухай, Советскэ Союз түрүүтэй социалистическэ лагериин оронуудай хүсэ шадалай, бата нэгэдэлэй саашадаа бэхижэжэ байһан тухай Цой Ен Ген элидхэл соогоо дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Аха дүү оронуудай парти, правительствонуудай хүтэлбэрилэгшэд, арадууд корей арадтай хани барисаанай халуун мэдэрэлтэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ гэжэ Цой Ен Ген хэлээ.

СССР-тэ, аха дүү бусад оронуудта нүхэр Цой Ен Генэй хани ёһоор айлшалалга социалистическэ оронуудай арадуудтай корей арадай хани барисаае болон нэгэдэлые саашадань бэхижүүлгэдэ туһалаа гэжэ заседанида хабаадагшад ханангяар тэмдэглээ. Аха дүү оронуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй дүй дүршэлөө халан абалсалга, СССР-эй, социалистическэ бусад оронуудай промышленностьтай, хүдөө ажахы болон соёл культуратай танилсалга социализм байгуулха хэрэгтэнь корей арадта туһалха юм.

Эхэ оронoо нэгэдүүлхын, орон дотороо социализм байгуулхын түлөө корей арадай хэжэ байһан тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр туһалдагайнь, энэ тэмсэлыень дэмжэдэгэйнь түлөө аха дүү оронуудай коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, правительствонууд болон арадуудта заседанида хабаадагшад баясхалан хүргөө.

„Нэгэдэлэй, эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэдэг немецүүдэй союзай" мэдүүлгэ

БЕРЛИН, июниин 23. (ТАСС). «Нэгэдэлэй, эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэдэг немецүүдэй союз» мэдүүлгэ толилоо. ФРГ-гэй политика тухай асуудалаар Баруун Германиин парламентда үргэн зүбшэлгэ хэхэ шухала байһан тухай энэ мэдүүлгэ соонь заагдаһан байна. Доро дурсагдаһан асуудалнуудаар ФРГ-гэй бүхы партинууд, политическэ хүсэнүүд үгэеэ ойлголсохо ёһотой гэжэ мэдүүлгэ соо дурадхагдана:

Германиин асуудал шиидхэхэдээ, хүсэ хэрэглэхэ ябадалһаа арсаһан тухай мэдүүлгэ хэхэ, мүн али али талаһаа бүридэһэн ниитэ Германиин комитет байгуулха. Энэ хадаа Германиин хоёр хубиин хоорондохи хүйтэн дайнда эсэс табижа, Германиие нэгэдүүлхэ хэмжээ бэелүүлгые эхилжэ, Германитай эбэй гуримшуулга хэхэ хэрэгтэ бэлэдхэжэ, Германиин асуудалые зүбөөр шиидхэхэ зам нээжэ үгэхэ байна.

ФРГ-эйе атомна зэбсэгээр хангалгые дары болюулжа, Европын түбтэ байгуулагдаха атомһаа сүлөө зоноdo хабаадалсаха.

Эдэ дурадхалнууд Баруун Германиин бундестагай бүхы депутатнуудта эльгээгдээ.

Редакторай орлогшо
С. Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора —46-32, зам редактора—32-74, отв. секретаря —27-37, отделов: партийной жизни — 34-05, сельского хозяйства и советского строительства — 47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации — 35-14, культуры — 24-74, писем и рабселькоров —40-49, отдел переводов, корректорская —35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 01074. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4988.